

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Навчально-науковий інститут економіки
Факультет обліку і фінансів
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ:

В.о. завідувача кафедри,

д.е.н., професор

_____ **О.В. Добровольська**

“ _____ ” _____ **2020 р.**

ДИПЛОМНА РОБОТА

Фінансові важелі управління ліквідністю
сільськогосподарського підприємства в контексті підвищення
його платоспроможності

Виконав: студент за

освітньо-професійною програмою

«Фінанси, банківська справа та
страхування» зі спеціальності

072 «Фінанси, банківська справа

та страхування»

Мурлін А. С.

Керівник: доц. Павленко О.П.

Форма № Н – 9.01
(затверджена наказом
МОНмолодьспорту України
від 29 березня 2012 року № 384)

ДНПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Освітній ступінь магістр
Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____
«_____» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ

на дипломну роботу студенту

МУРЛІНУ АРТЕМУ СЕРГІЙОВИЧУ

Тема дипломної роботи «Фінансові важелі управління ліквідністю сільськогосподарського підприємства в контексті підвищення його платоспроможності»

Керівник роботи Павленко Оксана Павлівна, к.е.н., доцент

затверджені наказом ДДАЕУ від «13» жовтня 2020 р. № 2590.

Строк подання студентом роботи – 14 грудня 2020 року.

Вихідні дані до роботи Річна фінансова звітність підприємства АВ ТОВ «Агроцентр К», інструктивні та законодавчі акти, нормативна та економічно-фінансова література.

Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити). 1. Теоретичні аспекти управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства. 2. Комплексний аналіз та оцінка фінансового стану АВ ТОВ «Агроцентр К». 3. Вдосконалення управління ліквідністю та підвищення платоспроможності підприємства. Висновки і пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).

1. Коефіцієнти ліквідності та платоспроможності, які розраховуються на підставі даних про рух грошових коштів. 2. Алгоритм визначення потенційної платоспроможності підприємства. 3. Фактори, які впливають на платоспроможність підприємства. 4. Фактори, що впливають на ліквідність підприємства. 5. Динаміка вартості основних і оборотних активів АВ ТОВ «Агроцентр К» в 2015-2019рр. 6. Динаміка показників майнового стану АВ ТОВ «Агроцентр К» за 2015-2019рр. 7. Динаміка показників оборотності обігових коштів АВ ТОВ Агроцентр К» за 2015-2019рр. 8. Динаміка показників рентабельності АВ ТОВ «Агроцентр К». 9. Динаміка показників фінансової стійкості АВ ТОВ «Агроцентр К» за 2015-2019 рр. 10. Динаміка показників ліквідності АВ ТОВ «Агроцентр К». 11. Механізм підвищення платоспроможності і ліквідності активів підприємства. 12. Кореляційно-регресійний аналіз валюти балансу АВ ТОВ «Агроцентр К» в 2015-2019 рр. 13. Трендовий аналіз чистого доходу від реалізації АВ ТОВ «Агроцентр К» за 2015-2020

рр. 14. Аналітичне рівняння чистого прибутку АВ ТОВ «Агроцентр К» за 2015-2020 рр. 15. Механізм впливу фінансових важелів на забезпечення підвищення платоспроможності підприємства. 16. Аналітичне вирівнювання та прогнозування коефіцієнту абсолютної ліквідності на 2020 р. в АВ ТОВ «Агроцентр К».

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні аспекти управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства.	лютий 2020	
2	Комплексний аналіз та оцінка фінансового стану АВ ТОВ «Агроцентр К».	14.09.2020	
3	Вдосконалення управління ліквідністю та підвищення платоспроможності підприємства.	8.10.2020	
4	Висновки та пропозиції	01.12.2020	
5	Оформлення дипломної роботи	07.12.2020	

Студент _____ Мурлін А.С.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ Павленко О.П.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	9
1.1. Економічна сутність та понятійний апарат ліквідності та платоспроможності підприємства	9
1.2. Методологічні основи аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства	15
1.3. Особливості факторного аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства	20
Висновки до розділу 1	27
РОЗДІЛ 2. КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ АВ ТОВ «АГРОЦЕНТР К»	28
2.1. Організаційно-економічна характеристика діяльності АВ ТОВ «Агроцентр К»	28
2.2. Фінансовий аналіз майнового стану та ділової активності АВ ТОВ «Агроцентр К»	33
2.3. Аналіз фінансової стійкості та рентабельності АВ ТОВ «Агроцентр К»	37
2.4. Аналіз ліквідності, платіжних засобів і поточних зобов'язань АВ ТОВ «Агроцентр К»	41
Висновки до розділу 2	45
РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТА ПІДВИЩЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	48
3.1. Напрями вдосконалення управління ліквідністю та підвищення платоспроможності підприємства	48
3.2. Прогнозування балансу підприємства та забезпечення його ліквідності і платоспроможності	54
3.3. Економетрична модель впливу фінансових важелів на підвищення платоспроможності підприємства	61
Висновки до розділу 3	71
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	76
ДОДАТКИ	

РЕФЕРАТ

Тема: Фінансові важелі управління ліквідністю сільськогосподарського підприємства в контексті підвищення його платоспроможності.

Дипломна робота магістра: 85 с., 23 табл., 17 рис., 95 літературних джерел.

Метою роботи є поглиблене теоретичне і практичне обґрунтування методологічних основ та виявлення фінансових важелів управління ліквідністю сільськогосподарського підприємства в контексті підвищення його платоспроможності.

Предмет дослідження: теоретичні, методологічні основи управління ліквідністю та практичні аспекти підвищення платоспроможності підприємства на прикладі АВ ТОВ «Агроцентр К».

Об'єкт дослідження: процес управління ліквідністю та підвищення платоспроможності підприємства АВ ТОВ «Агроцентр К».

Методи дослідження: метод економічного аналізу, синтезу, порівняння, метод аналогії, наукової абстракції, спостереження, групування, узагальнення, прогнозування.

Основні положення, що формують наукову новизну дослідження, полягають у тому, що вдосконалено та систематизовано підходи до визначення фінансових важелів управління ліквідністю сільськогосподарського підприємства, з'ясовано та обґрунтовано відмінності економічних категорій «ліквідність» і «платоспроможність», набули подальшого розвитку підходи до визначення факторів впливу на підвищення платоспроможності сільськогосподарського підприємства, а також визначено ряд ключових фінансових важелів, що впливають на покращення управління ліквідністю підприємства, дістали подальшого розвитку пропозиції щодо оптимізації структури ліквідних активів в АВ ТОВ «Агроцентр К» на основі розрахунків економетричного моделювання. Отримані результати роботи впроваджені в практичній діяльності АВ ТОВ «Агроцентр К».

АНОТАЦІЯ

ЛІКВІДНІСТЬ, ОЦІНКА ЛІКВІДНОСТІ, УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ, ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ, ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ, СИСТЕМА ОЦІНКИ ЛІКВІДНОСТІ.

АННОТАЦИЯ

ЛИКВИДНОСТЬ, ОЦЕНКА ЛИКВИДНОСТИ, УПРАВЛЕНИЕ ЛИКВИДНОСТЬЮ, ПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТЬ, ФИНАНСОВЫЙ МЕХАНИЗМ, СИСТЕМА ОЦЕНКИ ЛИКВИДНОСТИ.

ABSTRACT

LIQUIDITY, LIQUIDITY EVALUATION, LIQUIDITY MANAGEMENT, PAYMENT CAPACITY, FINANCIAL MECHANISM, LIQUIDITY ASSESSMENT SYSTEM.

ВСТУП

Об'єктивними умовами забезпечення стабільної діяльності та фінансової стійкості підприємств є їх ліквідність і платоспроможність, що визначає реальні фінансові можливості підприємств, здатність фінансувати свою діяльність, своєчасно та в повному обсязі виконувати зобов'язання. Як свідчить практика, саме запровадження ефективного управління ліквідністю сільськогосподарського підприємства сприятиме підвищенню його платоспроможності. Тому в сучасних ринкових умовах необхідне здійснення управління поточними зобов'язаннями та наявними грошовими коштами підприємства, що також сприяє підвищенню його платоспроможності. Існуюча в економічній літературі методологія досліджень, яка використовується для аналізу і оцінки ліквідності балансу суб'єктів господарювання, має ряд неточностей, що не дозволяє одержати повну інформацію, необхідну для управління ліквідністю. Розкриті не в достатній мірі питання в цьому напрямку і обумовили вибір теми дослідження [9,10].

Питання визначення та управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства вивчалось науковцями, які зробили вагомий внесок в економічну літературу, серед них слід відзначити таких авторів: Тарасенко Н.В., Іващенко В.І., Бланк І.О., Болюх М.А., Лігоненко Л.О., Мних Є.В., Білик М., Гутова К.В., Герасименко О.В., Забродський В., Коваленко О.Г., Лахтіонова Л., Мельник В.М., Негашева Е.В., Палій В., Пегіна А.С., Родіонова М., Савицька Г., Савчук В.П., Шеремет А. Але в сучасних реаліях ринкової економіки обрана тематика потребує подальшого поглибленого дослідження та має визначити окремі питання щодо вдосконалення управління ліквідністю, а також підвищення платоспроможності сільськогосподарського підприємства.

Мета і задачі дослідження. Метою дослідження є поглиблене обґрунтування теоретичних і фундаментальних аспектів управління ліквідністю та платоспроможності підприємства, а також розробка

практичних рекомендацій щодо вдосконалення системи їх аналізу, економетричних моделей управління оптимальністю структури ліквідних активів в підприємстві.

Відповідно до мети дослідження було поставлено і вирішено такі завдання:

- дослідити та уточнити економічну сутність термінології «ліквідність» і «платоспроможність» підприємства;
- узагальнити та систематизувати існуючу класифікацію ліквідних активів підприємства та визначити складові механізму його системи управління;
- дослідити показники ліквідності в АВ ТОВ «Агроцентр К», провести аналіз їх динаміки, а також структури ліквідних активів підприємства;
- розглянути процес та удосконалити механізм системи управління ліквідності та платоспроможності в АВ ТОВ «Агроцентр К»;
- провести аналіз існуючої практики управління ліквідністю та платоспроможності в підприємстві;
- провести розробку кореляційно-регресійної багатofакторної факторної моделі впливу на підвищення ліквідності і платоспроможності підприємства;
- розробити напрями вдосконалення механізму управління ліквідністю та покращення платоспроможності підприємства на основі розрахунків побудованої економетричної моделі.

Об'єктом дослідження є процес вдосконалення управління ліквідністю та покращення платоспроможності підприємства АВ ТОВ «Агроцентр К».

Предметом дослідження є теоретичні, методологічні та практичні аспекти вдосконалення оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства на прикладі АВ ТОВ «Агроцентр К» .

Методи дослідження. При виконанні дипломної роботи використані такі методи: теоретичне узагальнення та порівняння - використане в процесі

розкриття змісту і сутності фінансових ресурсів підприємства; статистичний і графічний аналіз - застосовано при вивченні, групуванні, порівнянні та наочному відображенні емпіричних даних з метою дослідження тенденцій ліквідності підприємства та параметрів управління його фінансовими ресурсами; системний аналіз, формалізація та економічне моделювання - здійснено у ході розробки основних напрямів оптимізації структури активів; комплексний аналіз - застосовано при розробленні практичних рекомендацій щодо вдосконалення управління ліквідністю підприємства, структурний аналіз, первинні статистичні спостереження.

В основі дослідження також використані наступні методи: групування та статистичний аналіз хронологічних рядів параметрів, побудова математичної багатовимірної економетричної моделі розрахунку впливу структури активів підприємства на його ліквідність, проведення прогнозного кореляційно-регресійного моделювання впливу структури активів на ліквідність підприємства. Методологічну і теоретичну основу дослідження становили наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених та фахівців в сфері діяльності виробничих підприємств.

Інформаційною базою дипломного дослідження стали законодавчі акти Верховної Ради України, постанови Кабінету Міністрів України, нормативні документи. Джерелом аналітичної інформації були фінансова звітність АВ ТОВ «Агроцентр К» за 2015 – 2019 роки, статистичні матеріали підприємства, Держкомстату України. В процесі дослідження використано загальнонаукові методи системного підходу, аналізу й синтезу з метою визначення елементів системи управління ліквідністю підприємства. На підставі економіко-статистичного методу проведена оцінка та аналіз фінансового стану підприємства; розроблені напрями вдосконалення управління ліквідністю та покращення платоспроможності підприємства. Обробка інформації здійснювалася з використанням комп'ютерних програм.

Наукова новизна одержаних результатів. В результаті комплексного теоретичного та практичного дослідження особливостей щодо вдосконалення

управління ліквідністю одержано результати, які відображають його новизну:

- удосконалено формулювання економічних категорій «ліквідність» і «платоспроможність» підприємства, а також уточнено їх відмінності;

- набули подальшого розвитку підходи до вдосконалення механізму управління ліквідності та платоспроможності підприємства;

- дістали подальшого розвитку пропозиції щодо вдосконалення управління ліквідністю та покращення платоспроможності в АВ ТОВ «Агроцентр К» на основі розрахунків оптимізаційної моделі факторного впливу на підвищення платоспроможності підприємства, а також оптимізації структури активів підприємства.

Практична цінність одержаних результатів та новизна полягає в науковому обґрунтуванні теоретико-методологічних підходів щодо вдосконалення управління ліквідністю та покращення платоспроможності підприємства. Результати дослідження щодо вдосконалення методики підвищення ліквідності та окремі рекомендації по вдосконаленню управління ліквідністю та покращення платоспроможності впроваджено в роботу АВ ТОВ «Агроцентр К».

Апробація результатів роботи. Основні висновки та практичні рекомендації, які містяться в роботі, отримали схвальну оцінку на XI Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи : матеріали 30-31 жовтня 2020 р.» ДДАЕУ(жовтень, 2020).

Публікації. Результати дослідження опубліковано в матеріалах колективної монографії ДДАЕУ «Облікова, фінансова та управлінська діяльність підприємств в умовах нестійкої економіки» (листопад, 2020).

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, додатків і списку використаних джерел із 95 найменувань. Основний зміст роботи викладено на 85 сторінках друкованого тексту. Робота містить 23 таблиць, 17 рисунків, 2 додатки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність та понятійний апарат ліквідності та платоспроможності підприємства

У ринковій економіці підвищується значимість управління ліквідністю й платоспроможністю в підприємстві, оскільки необхідно вчасно сплачувати боргові зобов'язання. Ефективність проведення аналізу ліквідності й платоспроможності значною мірою залежить від якості формованої й використовуваної інформаційної бази й способів оцінки її аналітичних можливостей, які найбільше повно відповідають цілям дослідження. Стосовно до аналізу ліквідності й платоспроможності економічного суб'єкта інформаційна база набуває важливого значення, тому що від якості інформації при прийнятті управлінських розв'язків залежить рівень фінансової стійкості підприємства [4, с. 23].

Ліквідність - економічний термін, що позначає здатність активів бути швидко проданими за ціною, близької до ринкової. Крім здатності активів до швидкої й легкої мобілізації, термін використовується в комбінаціях з іншими поняттями, що стосуються як конкретних об'єктів економічного життя (товар, цінний папір), так і суб'єктів національної економіки (банк, підприємство, ринок), а також для визначення характерних рис діяльності економічних суб'єктів (баланс підприємства, баланс банку).

Найчастіше в економічній літературі розрізняють декілька видів ліквідності [5, с.152]:

- 1) Ліквідність активів - це здатність перетворюватися в кошти . Чим менше потрібно часу для трансформації даного активу в готівку , тем вище його ліквідність. При цьому слід розрізняти поняття ліквідності сукупних активів як можливість їх швидкої реалізації при банкрутстві й самоліквідації підприємства й поняття ліквідності оборотних активів, як проходження

відповідних стадій операційного циклу, перш ніж прийняти грошову форму. Саме ліквідність оборотних активів забезпечує поточну платоспроможність.

2) Ліквідність організації - більш загальне поняття, чому ліквідність балансу, вона означає наявність у нього обігових коштів у розмірі, теоретично достатньому для погашення короткострокових зобов'язань.

3) Ліквідність балансу – «це ступінь покриття боргових зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких у кошти відповідає строку погашення платіжних зобов'язань. Якісна відмінність цього поняття від ліквідності активів у тому, що ліквідність балансу відбиває захід погодженості обсягів і ліквідності активів з розмірами й строками погашення зобов'язань, у той час як ліквідність активів визначається безвідносно до пасиву балансу. Аналіз ліквідності балансу полягає в порівнянні засобів по активу, згрупованих по ступеню їх ліквідності, із зобов'язаннями по пасиву» [2, с.84].

Активи діляться на чотири групи: по ступеню ліквідності, від самих ліквідних до менш:

- А1 - до таких активів відносять: готівка в касі, а також заощадження на розрахункових рахунках, що мають можливість бути негайно використані для виконання розрахунків.

- А2 - до них відносяться швидкооборотні активи: дебіторська заборгованість зі строком погашення до 12 місяців у випадку якщо платежі по ній будуть надані протягом року, а також інші оборотні активи.

- А3 - до них відносяться статті витрат і запасів (крім статті "Витрати майбутніх періодів"). Платежі очікують по закінченні року з моменту звітної дати або ще пізніше, а також податок на додану вартість по придбаних цінностях і інші оборотні активи.

- А4 - в основі лежать статті основних засобів і інших необоротних активів. Призначені для участі в діяльності господарювання підприємства в тривалий період часу [12; 13, с.30].

Пасиви групуються по ступеню зростання строків погашення зобов'язань:

- П1 - до цієї групи ставляться: кредиторська заборгованість, розрахунки по дивідендах, інші короткострокові зобов'язання, а також позички, не погашені в строк (за даними додатків до бухгалтерського балансу).

- П2 - до цієї групи відносяться: позикові короткострокові кредити банків та інші позики, що підлягають погашенню протягом 12 місяців після звітної дати. При визначенні першої й другої групи пасиву для одержання достовірних результатів необхідно знати час виконання всіх короткострокових зобов'язань.

- П3 - до цієї групи ставляться: довгострокові позикові кредити та інші довгострокові пасиви - статті IV розділу балансу "Довгострокові пасиви".

- П4 - до цієї групи ставляться: статті III розділу балансу "Капітал і резерви" і окремі статті балансу, що не ввійшли в попередні групи: "Доходи майбутніх періодів" і "Резерви майбутніх витрат". Для збереження балансу активу й пасиву підсумок даної групи слід зменшити на суму по статтях "Витрати майбутніх періодів" і "Збитки" [3, с.135].

При оцінці ліквідності балансу необхідно проводити вертикальний і горизонтальний аналіз. Горизонтальний аналіз полягає у відбитті рівня платоспроможності господарства. Вертикальний дозволяє зробити висновки про структуру активів і пасивів, що дасть більш точну оцінку ліквідності й платоспроможності організації. Але так само потрібно проводити порівняльний аналіз: на основі зіставлення сум по відповідних до груп активів і пасивів визначається позитивний або негативний результат [23, с.246].

Баланс вважається абсолютно ліквідним при виконанні наступних умов:

- 1) $A1 > П1$.
- 2) $A2 > П2$.
- 3) $A3 > П3$.
- 4) $A4 < П4$.

Перша нерівність системи характеризує - абсолютну ліквідність, перше й друге разом характеризують - поточну ліквідність, четверте характеризує - фінансову стійкість, третє характеризує - перспективну платоспроможність.

Окремі вчені характеризують платоспроможність – «...як наявність в сільськогосподарському підприємстві коштів і їх еквівалентів, достатніх для розрахунків по кредиторській заборгованості, що вимагає негайного погашення» [42; 43, с. 795]. Таким чином, основними ознаками платоспроможності є: 1) наявні у достатньому обсязі засоби на розрахунковому рахунку; 2) відсутня прострочена кредиторська заборгованість.

Аналізуючи стан платоспроможності підприємства, необхідно розглядати причини фінансових утруднень, частоту їх утвору й тривалість прострочених боргів. Ними можуть бути:

- Підвищення собівартості продукції;
- Виробництво неконкурентоспроможної продукції;
- Недолік власних джерел фінансування;
- Високий відсоток оподаткування;
- Більша заборгованість по короткострокових і довгострокових зобов'язаннях і ін.

Однієї із причин погіршення платоспроможності вважається неправильне використання обігового капіталу: відволікання засобів у дебіторську заборгованість, вкладення у надпланові запаси й на інші мети, які тимчасово не мають джерел фінансування [1, с. 21].

Для з'ясування тих або інших причин зміни показників платоспроможності необхідно виконати аналіз фінансового плану. Для цього показники звіту про фінансові результати й додатка до нього – «Звіту про рух грошових коштів» порівнюють із даними фінансового плану. Спочатку встановлюють виконання плану по вступу коштів від реалізації продукції, робіт, послуг; виявляють причини зміни суми виторгу й виявляють резерви її збільшення. Особлива увага потрібно звернути на використання коштів, тому що їхнє нераціональне використання може привести до фінансових утруднень

[28, 33]. За підсумками аналізу фінансового плану повинні бути виявлені резерви збільшення планомірного потоку коштів, щоб забезпечити стабільну платоспроможність організації в перспективі [14, с. 29].

У ході аналізу платоспроможності слід урахувати, що в економіці господарюючого суб'єкта практично не існує не ризикованих операцій. Тому й платоспроможність має ризикову складову, яку можна розглядати з двох позицій [3]: 1. Організації; 2. Зовнішніх контрагентів. Ритмічність і стабільність поточної діяльності організації в значній мірі залежать від її політики в області керування обіговими коштами й джерелами їх покриття. Будь-який компонент оборотних активів (виробничі запаси, дебіторська заборгованість, кошти й ін.) відіграє певну роль у фінансово - господарській діяльності господарюючого суб'єкта [20, с. 38].

З позицій зовнішніх користувачів, які зацікавлені в тому, щоб дана організація відповідала прийнятим стандартам платоспроможності. Тому, що їхні вкладення сполучені з ризиком як мінімум втрати власної неплатоспроможності й непрямих втрат від зниження оборотності власних обігових коштів [8, с. 24].

Масове несвоєчасне погашення кредиторської заборгованості може відбитися на результатах взаємних платежів. Зовнішні користувачі зацікавлені в тому, щоб підприємство справне розплачувалося по своїх поточних зобов'язаннях. Джерела й процедури для цього використовується: виторг від планового продажу продукції, скорочення нормативів виробничих запасів, змушений розпродаж майна й ін. [25, 26].

Зовнішньому аналітикові слід пам'ятати, що в практичній діяльності завжди є випадки вуалювання й фальсифікації окремих сторін фінансового стану в бухгалтерській звітності. Тому їх знання дозволить застерегти від ризикованого вкладення грошових ресурсів.

Розглянемо більш детально поняття ліквідності й платоспроможності. Економічні категорії «ліквідність» і «платоспроможність» не є тотожними поняттями [22, с.40]. Відомо, що «під ліквідністю якого-небудь активу

розуміють його здатність трансформуватися в кошти в ході передбаченого виробничо-технологічного процесу, а ступінь ліквідності визначається тривалістю тимчасового періоду, протягом якого ця трансформація може бути здійснена». Платоспроможність менш стабільна, більше піддана впливу зовнішнього фінансового середовища й залежить значною мірою від раціональності організації грошового обігу на підприємстві [11, с. 217].

Одна з найважливіших характеристик аналізу ліквідності й платоспроможності підприємства - це стабільність його діяльності з позиції довгострокової перспективи. Фінансова стійкість - особлива властивість фінансового аналізу, а пошук внутрішньогосподарських можливостей, засобів і способів її зміцнення представляє глибокий економічний зміст і визначає характер його проведення й змісту [7, с. 155].

Рівень поточної платоспроможності й фінансової стійкості залежить від ступеня забезпеченості запасів джерелами формування. Надлишок або недолік джерел засобів для формування запасів виявляється як різниця між величиною джерел засобів і величиною запасів. При цьому мається на увазі забезпеченість певними видами джерел: власними, кредитними й іншими позиковими.

Підводячи підсумок, можна сказати, що ми розглянули теоретичні й методичні основи аналізу платоспроможності й ліквідності підприємства, а саме:

- 1) розкрили сутність аналізу ліквідності й платоспроможності організації, її значимість і актуальність;

- 2) визначили, що основною метою аналізу ліквідності й платоспроможності організації є - одержання невеликого числа ключових параметрів, що дають об'єктивну й точну картину фінансового стану підприємства, його прибутків і збитків, зміни в структурі активів і пасивів, у розрахунках з дебіторами й кредиторами.

- 3) розглянули методики аналізу ліквідності й платоспроможності;

4) відзначили, що для розв'язку конкретних завдань фінансового аналізу застосовується цілий ряд спеціальних методів, що дозволяють одержати кількісну оцінку окремих аспектів діяльності підприємства [23,с.241].

1.2. Методологічні основи аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства

В сучасній економічній літературі існує безліч думок відносно того, як варто здійснювати оцінку ліквідності й платоспроможності підприємства. Найбільш формалізоване його представляють у такий спосіб: аналіз ліквідності балансу; аналіз за допомогою розрахунків спеціальних коефіцієнтів [6, с. 48].

Головною метою аналізу платоспроможності виступають заходи по своєчасному виявленню й усуненню недоліків у фінансовій діяльності й пошуку резервів поліпшення. Для цього окремі науковці вважають доцільним розв'язати ряд завдань:

1) оцінити виконання плану щодо надходження фінансових ресурсів і їх використання з позиції поліпшення платоспроможності й кредитоспроможності підприємства на основі вивчення причинно-наслідкової взаємозв'язки між різними показниками виробничої, комерційної й фінансової діяльності підприємства;

2) виходячи з реальних умов господарської діяльності й наявності власних і позикових ресурсів прогнозувати можливі фінансові результати, економічної рентабельності,;

3) розробити конкретні заходи, направлені на більш ефективне використання фінансових ресурсів [18, с. 135].

При аналізі платоспроможності сільськогосподарських підприємств здійснюється оцінка рівня управління ліквідністю не тільки керівництвом, а і засновника, інвесторами, постачальниками: з метою ефективності

використання ресурсів, банки для оцінки умов кредитування, визначення ступеня ризику, постачальники для своєчасного одержання платежів, фіскальні служби для виконання плану надходження і зарахування коштів у бюджет і т.д. «Відповідно до цього аналіз ділиться на внутрішній і зовнішній. Внутрішній аналіз проводиться службами підприємства, і його результати використовуються для планування, прогнозування й контролю. Його метою є встановлення планомірного надходження коштів і розміщення власних й позикових засобів таким чином, щоб забезпечити нормальне функціонування підприємства, одержання максимуму прибутку й виключення банкрутства. Зовнішній аналіз, як правило, здійснюється інвесторами, постачальниками матеріальних і фінансових ресурсів, що контролюють органами на основі фінансової звітності. Його ціль - установити можливість вигідно вкласти засобу, щоб забезпечити максимум прибутку й виключити ризик втрати» [15, с. 52].

Основними джерелами інформації для аналізу платоспроможності й ліквідності підприємства служать бухгалтерський баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух капіталу й інші форми звітності, дані первинного й аналітичного бухгалтерського обліку, які розшифровують і деталізують окремі статті балансу [19, с. 50]. Оцінка якості вихідної інформації є першим етапом у проведенні оцінки платоспроможності:

1. Оцінка якості вихідної інформації.
2. Аналіз балансу ліквідності (на основі співставлення підсумків по активах і пасивам і порівняння із оптимальною нерівністю).
3. Коефіцієнтний аналіз ліквідності й платежі - здатності (коефіцієнти, що розраховуються на основі даних балансу й на основі даних про рух грошових коштів).
4. Визначення потенційної платоспроможності підприємства.
5. Узагальнення висновків і розробка рекомендацій [5, с. 38].

Наступним етапом аналізу є аналіз балансу ліквідності, який полягає в угрупованні активів і пасивів балансу по певних ознаках (таблиця 1.1), а також їх зіставлення.

Таблиця 1.1

Групкування активів і пасивів по певних ознаках [11, с. 502]

Активи (по ступеню ліквідності)	Нерівності	Пасиви (по ступеню терміновості платежу)
A1 - найбільш ліквідні активи	>	П1 - Найбільш термінові пасиви
A2 - швидко реалізовані активи	>	П2 - короткострокові пасиви
A3 - повільно реалізовані активи	>	П3 - довгострокові пасиви
A4 - важко реалізовані активи	<	П4 - постійні пасиви

Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо має місце наступне співвідношення: $A1 > П1$; $A2 > П2$; $A3 > П3$; $A4 < П4$.

Третім і найбільш об'ємним з погляду розрахунків етапом є розрахунки коефіцієнтів ліквідності підприємства, серед яких:

- коефіцієнт поточної ліквідності;
- коефіцієнт швидкої ліквідності;
- коефіцієнт абсолютної ліквідності.

Мета розрахунків даних коефіцієнтів «полягає в зіставленні короткострокових (поточних) пасивів і активів, використовуваних для їхнього погашення» [16, с. 503].

Однак для одержання більш повної інформації відносно стану ліквідності й платоспроможності підприємства доцільно крім показників ліквідності, обумовлених по балансу підприємства, використовувати показники платоспроможності, що розраховуються на основі даних звіту про рух грошових коштів. На рисунку 1 представлені коефіцієнти ліквідності й

платоспроможності, що розраховуються на основі даних про рух грошових коштів. Після розрахунків зазначених показників оцінюється їхня динаміка, а також рівняються отримані значення з нормативами. Крім того, може проводитися факторний аналіз ліквідності, сутність якого полягає у виявленні тих факторів, які найбільшою мірою впливають на рівень ліквідності й платоспроможності підприємства [13, с. 32].

Рис. 1.1. Коефіцієнти ліквідності та платоспроможності, які розраховуються на підставі даних про рух грошових коштів [3, с.67].

Наступним етапом аналізу ліквідності слід визначити потенційну платоспроможність підприємства, оскільки зниження платоспроможності може стати причиною оголошення підприємства банкрутом. Сутність даної діагностики можна представити у вигляді алгоритму на рисунку 1.2).

Якщо за результатами діагностики підприємство признається платоспроможним, тоді необхідно розрахувати коефіцієнт втрати платоспроможності на період, рівний трьом місяцям. При цьому якщо

коефіцієнт > 1 , то підприємство має реальну можливість зберегти свою платоспроможність; якщо коефіцієнт < 1 , тоді існує імовірність втрати платоспроможності в найближчі три місяці. Якщо ж за результатами діагностики підприємство зізнається неплатоспроможним, виникає необхідність розрахунків коефіцієнта відновлення платоспроможності на період, рівний шести місяцям. При цьому якщо коефіцієнт > 1 , то підприємство має реальну можливість відновити свою платоспроможність протягом найближчого півріччя; якщо коефіцієнт < 1 , то такої можливості в підприємства немає [21, с. 324].

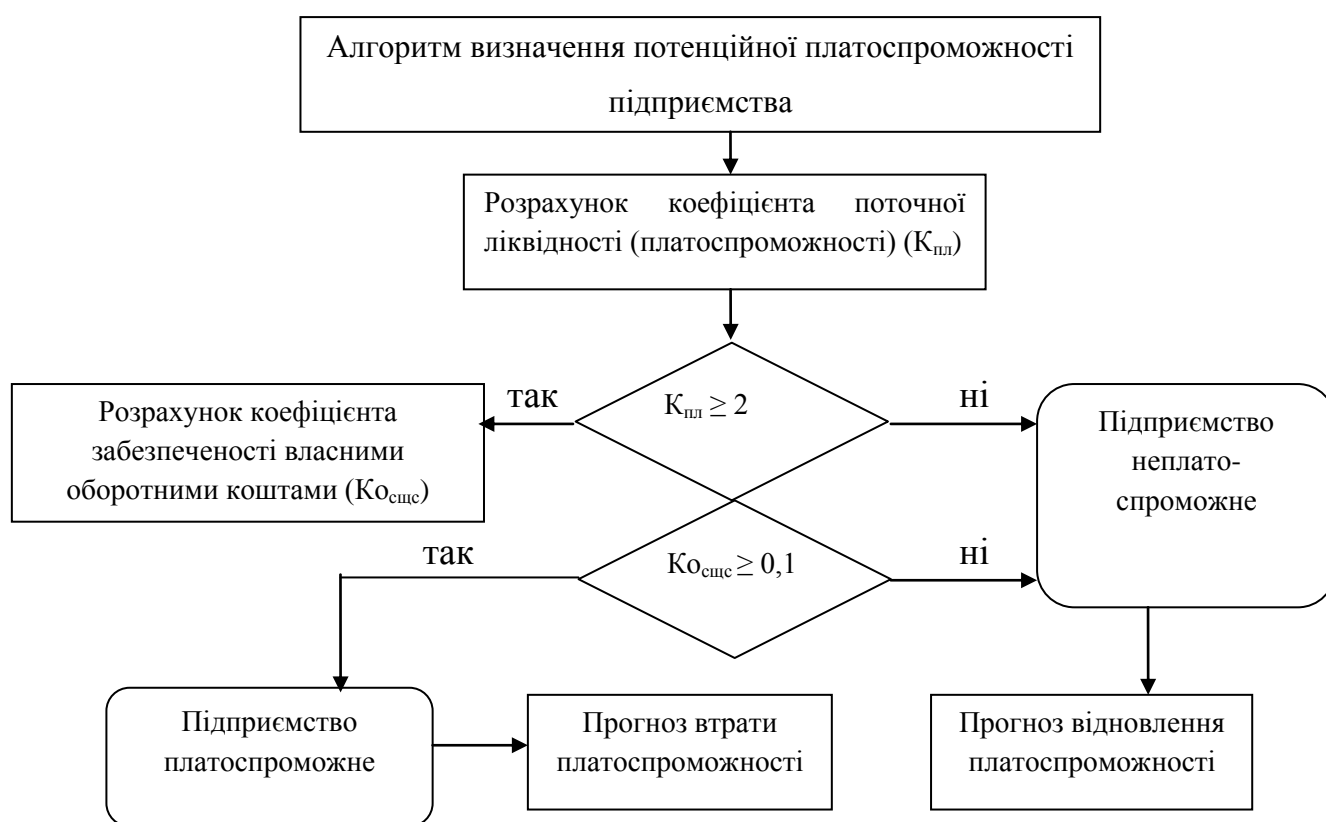

Рис. 1.2. Алгоритм визначення потенційної платоспроможності підприємства.

Після розрахунків усіх необхідних показників, вивчення їх динаміки, порівняння з нормативними значеннями можна перейти до заключного етапу аналізу - підведенню підсумків і розробки рекомендацій. На цьому етапі отримані в ході аналізу результати узагальнюються, робляться висновки щодо стану ліквідності й платоспроможності підприємства, виявляються позитивні

й негативні тенденції, аналізуються фактори, які впливають на платоспроможність. Потім на основі отриманих висновків розробляються рекомендації зі збереження й зміцненню платоспроможності, а у випадку, якщо підприємство зізнається неплатоспроможним - по її відновленню.

Наведені факти дозволяють зробити висновок про те, що прийняті управлінські рішення впливають на платоспроможність підприємства. Постановка стратегічних цілей веде до підвищення якості керування підприємством, до залучення в процес керування всіх ланцюгів адміністрації підприємства, до збільшення платоспроможності підприємства за рахунок використання ефективних інструментів керування фінансовими потоками, що й вибудовуються фінансовими відносинами із представниками бізнесу. Основна мета управління платоспроможністю зводиться до досягнення підприємством такого фінансового стану, яке б дозволило йому в строк і в повному обсязі виконувати свої боргові зобов'язання [30, с. 116].

1.3. Особливості факторного аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства

В умовах високоризикової і динамічної економіки однією з найважливіших умов стабільної роботи й ефективного управління фінансами підприємства є постійний аналіз його фінансового стану, який характеризується рядом показників, насамперед ліквідності і платоспроможності. Проаналізувавши ряд джерел по проблемі аналізу й оцінки ліквідності й платоспроможності, ми виявили, що дані поняття схожі між собою, але при цьому не однозначні [41, с. 232]. Платоспроможність являє собою здатність підприємства розраховуватися по боргових зобов'язаннях на конкретний момент, а ліквідність здатність і швидкість перетворення оборотних активів у кошти в процесі виробничо-господарської діяльності. Платоспроможність підприємства піддається впливу факторів, які генеруються як самим підприємством, так зовнішніми суб'єктами. Негашева

Е.В., Савчук В.П. [1,2] виділяє групу зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на платоспроможність, представлені на рисунку 1.4.

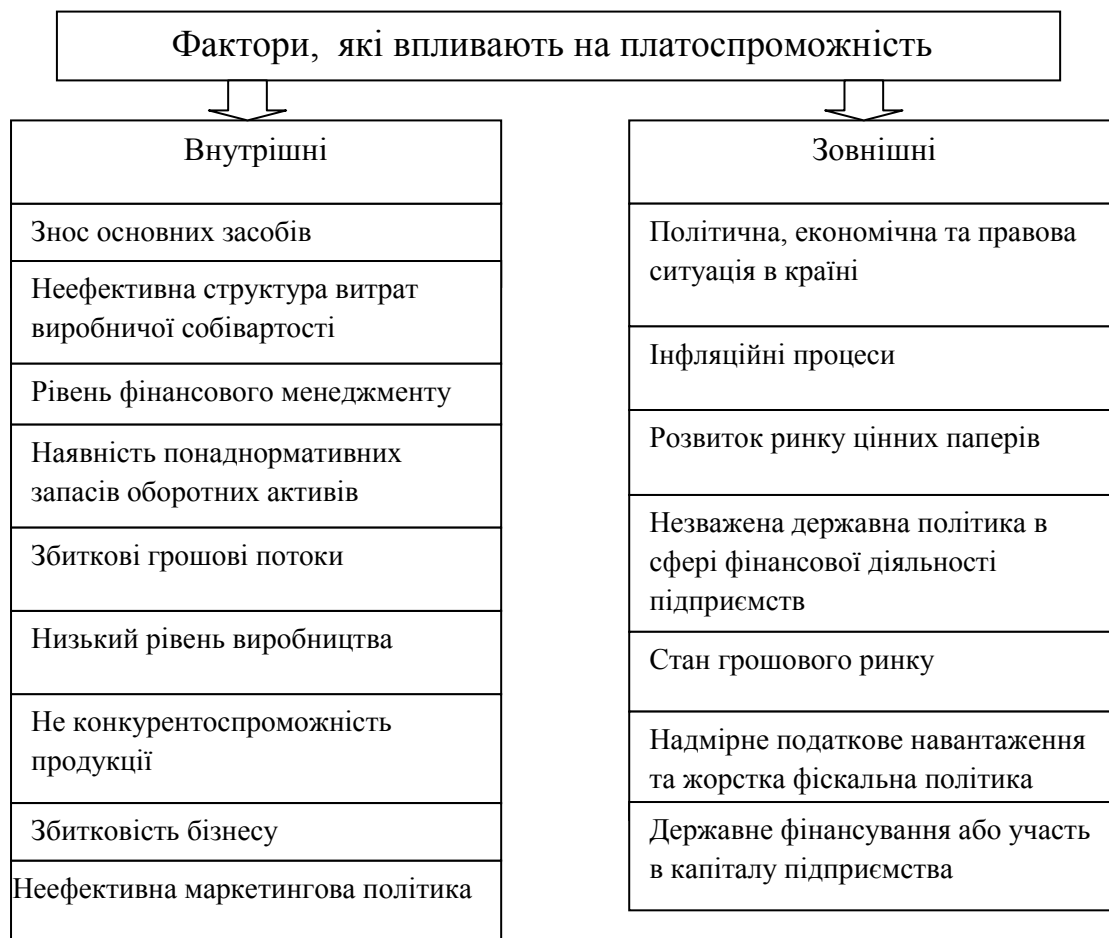

Рис. 1.4. Фактори, які впливають на платоспроможність підприємства

Вплив усіх перерахованих вище факторів може знижувати платоспроможність організації, особливо, якщо внутрішні доповнюються взаємодією із зовнішніми факторами й навпаки. Однак даний взаємозв'язок може виявляти й сприятливий вплив на фінансовий стан організації, у тому числі й на її фінансову стійкість і платоспроможність, у силу можливого регулювання факторів самим підприємством. [23,24]

В умовах економічної кризи відбувається зниження попиту, що, як наслідок, приводить до росту неплатоспроможності. Рейтинг факторів у таких умовах, по-нашій думці, може мати такий вигляд, представлений у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Рейтинг факторів, що впливають на платоспроможність підприємства

Місце факторів в рейтингу	В умовах фінансової кризи	В умовах сталого розвитку економіки
1	Політична, економічна та правова ситуація в країні	Низька конкуренто-спроможність продукції
2	Стан грошового ринку	Знос основних засобів
3	Інфляційні процеси	Неефективна структура витрат виробничої собівартості
4	Розвиток ринку цінних паперів	Наявність понаднормативних запасів оборотних активів
5	Надмірне податкове навантаження та жорстка фіскальна політика	Політична, економічна та правова ситуація в країні
6	Низька конкуренто-спроможність продукції	Неефективний маркетинг
7	Збитковість бізнесу	Державне фінансування або участь в капіталу підприємства
8	Знос основних засобів	Незважаючи на державну політику в сфері фінансової діяльності підприємств
9	Державне фінансування або участь в капіталу підприємства	Стан грошового ринку
10	Неефективна структура витрат виробничої собівартості	Розвиток ринку цінних паперів
11	Наявність понаднормативних запасів оборотних активів	Інфляційні процеси
12	Неефективний маркетинг	Надмірне податкове навантаження

Важливе значення для підприємства мають і фактори, що впливають на формування його ліквідності. Підприємство повинне регулювати наявність ліквідних засобів у межах оптимальної потреби в них, яка для кожного конкретного підприємства залежить як від зовнішніх, так і від внутрішніх

факторів. На думку Носова Є.А. до факторів, що впливають на ліквідність підприємства можна віднести представлені на рисунку 1.5 [50, с. 61].

Рис. 1.5. Фактори, що впливають на ліквідність підприємства [1]

Вплив вище представлених факторів у різному ступені відбивається на ліквідності підприємства в різних умовах ринку. Складемо рейтинг впливу факторів на ліквідність підприємства в умовах фінансової кризи та в умовах сталого розвитку економіки в таблиці 1.4.

Активи з низькою ліквідністю складніше реалізувати, тому важливим завданням на цьому етапі стає планування ліквідності активів з урахуванням можливості їх продажу по вигідній вартості й в умовах високого попиту в той або інший період часу. Усе це має пряме відношення до керування підприємством і його фінансовому менеджменту зокрема. Уточнення

платоспроможності підприємства відбувається з аналізом спеціальних фінансових коефіцієнтів [4, с. 23].

Таблиця 1.4.

Рейтинг факторів, що впливають на ліквідність підприємства

Місце факторів в рейтингу	В умовах фінансової кризи	В умовах сталого розвитку економіки
1	Вибір сфер та галузей виробництва для інвестицій	Розміри підприємства та сфери і напрями його діяльності
2	Характер діяльності підприємства	Вибір сфер та галузей виробництва для інвестицій
3	Розміри підприємства та сфери і напрями його діяльності	Стан дебіторської заборгованості
4	Стан запасів, їх обсяги та вартість	Інвестиції за рахунок майбутніх грошових потоків
5	Стан дебіторської заборгованості	Характер діяльності підприємства
6	Умови розрахунків з дебіторами та кредиторами	Сезонність виробництва на підприємстві
7	Наявність виробничого і ресурсного потенціалу для майбутніх інвестицій	Умови розрахунків з дебіторами та кредиторами
8	Інвестиції за рахунок майбутніх грошових потоків	Стан запасів, їх обсяги та вартість
9	Сезонність виробництва на підприємстві	Наявність виробничого і ресурсного потенціалу для майбутніх інвестицій

У рамках облікової політики підприємства й аналізу показників його фінансово-господарчої діяльності аналізується коефіцієнт поточної ліквідності, ці дані порівнюються з результатами попередніх звітних періодів. Також аналізується коефіцієнт швидкої ліквідності підприємства й

перевіряється коефіцієнт абсолютної ліквідності. В остаточному підсумку це дозволяє на основі об'єктивних даних судити про ліквідність активів підприємства й зміну їх динаміки [46, с. 98]. Ефективність фінансового управління підприємством впливає на його платоспроможність із ряду причин. По-перше, керівництво підприємства розробляє й впроваджує модель облікової політики. Це дозволяє підвищити прозорість облікової політики й позначити стратегічні цілі в рамках системи обліку. По-друге, керівництво задає стратегічні цілі по використанню оборотних і необоротних ресурсів. Керівники впливають на характер і якість виробничих процесів, що в остаточному підсумку відбивається на фінансовій стійкості підприємства. По-третє, керівництво підприємства має владні повноваження для розподілу функцій між суб'єктами одного виробництва, має у своєму розпорядженні важелі для керування фінансовими потоками й засобами [44, с. 257].

У рамках управління підприємством адміністрація виконує кілька важливих функцій, що виявляють вплив на платоспроможність підприємства. По-перше, розпоряджається активами (коштами й майном) для своєчасного й повного виконання боргових зобов'язань ця робота містить у собі оцінювання вартості активів, здачу в оренду невикористовуваних активів, продаж високоліквідних активів з метою збільшення фонду власних засобів. По-друге, планує виконання боргових зобов'язань, використовуючи різні інструменти. Керівництво підприємства повинно розробити і затвердити план поточних термінових платежів, розрахувати обсяги кредитних платежів у середньостроковій і довгостроковій перспективі. Ціль цього заходу - підвищити ефективність використання кредитних ресурсів для витягу більшого чистого прибутку й скорочення загальної частки кредитів для забезпечення діяльності. По-третє, підвищує ліквідність наявних активів з використанням методик регулювання. Такий підхід дозволяє підвищити платоспроможність підприємства в цілому й скоротити частку кредитів на забезпечення виробництва [32, с. 120].

У рамках управлінської політики ставиться важливе завдання по скороченню частки негативних чистих активів. Для цього збираються об'єктивні дані по активах, угруповання, виходячи з їхнього походження й робиться прогноз по впливають наявності таких активів у підприємства на його фінансову стійкість. Для забезпечення високої платоспроможності підприємству слід нарощувати власний капітал. Це досягається шляхом збільшення частки власних активів і скорочення заборгованості по кредитах. Найчастіше підприємства беруться за здешевлення вартості кредитів шляхом рефінансування або користуються заходами державної підтримки для того, щоб знизити обсяг переplat по кредитах [56, с. 225].

Можна використати всі вільні засоби підприємства на погашення короткострокових зобов'язань, у цьому випадку зросте його платоспроможність, але в короткостроковій перспективі. З метою підвищення платоспроможності підприємства його керівництвом можуть бути ухвалені рішення в області вкладення вільних засобів в інвестиційні проекти з коротким або середнім строком окупності. Як правило, інвестиційні проекти з низькими ризиками здатні підвищити ліквідність активів, побільшати їхню вартість і основний капітал [52, с. 118].

Тому на платоспроможність підприємства впливає його облікова політика, яка теж регулюється з боку керівництва підприємства. Навіть при наявності в підприємства чистих активів не можна говорити про його високу платоспроможність. Такий висновок можна зробити тільки за результатами оцінки їх ліквідності. Ліквідність активів підприємства в певний момент часу може не відповідати строкам настання зобов'язань по кредитах. У цьому випадку підприємство може мати у своєму розпорядженні велику частку необоротних активів.

Висновки до розділу 1

1. В процесі написання роботи було розглянуто теоретичні й методологічні основи управління і аналізу платоспроможності та ліквідності підприємства, а саме: розкрито сутність аналізу ліквідності й платоспроможності організації, її значимість і актуальність; визначено, що основною метою управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства є - одержання невеликого числа ключових параметрів, що дають об'єктивну й точну картину фінансового стану підприємства, його прибутків і збитків, зміни в структурі активів і пасивів, у розрахунках з дебіторами й кредиторами; розглянуто методики аналізу ліквідності й платоспроможності; відзначено, що для розв'язку конкретних завдань фінансового аналізу застосовується цілий ряд спеціальних методів, що дозволяють одержати кількісну оцінку окремих аспектів діяльності сільськогосподарського підприємства.

2. Проведені дослідження показали, що на ліквідність підприємства та його платоспроможність впливають ряд факторів, зокрема: розміри підприємства та сфери і напрями його діяльності, умови розрахунків з дебіторами та кредиторами, стан запасів, їх обсяги та вартість, стан дебіторської заборгованості, наявність виробничого і ресурсного потенціалу для вкладень, інвестиції за рахунок майбутніх грошових потоків, сезонний характер виробництва на сільськогосподарському підприємстві.

3. Також запроваджено рейтинг факторів, які впливають на ліквідність і платоспроможність сільськогосподарського підприємства. Доведено, що концептуальні засади прийняття управлінських рішень в підприємстві впливають на його ліквідність і платоспроможність. Постановка стратегічних цілей веде до підвищення якості керування підприємством, до залучення в процес керування всіх ланцюгів адміністрації підприємства, до збільшення платоспроможності підприємства за рахунок використання ефективних інструментів керування фінансовими потоками, що й вибудовуються фінансовими відносинами із представниками бізнесу. Основна мета управління ліквідністю і платоспроможністю зводиться до досягнення підприємством такого фінансового стану, яке б дозволило йому в строк і в повному обсязі виконувати свої боргові зобов'язання.

РОЗДІЛ 2. КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ АВ ТОВ «АГРОЦЕНТР К»

2.1. Організаційно-економічна характеристика діяльності АВ ТОВ «Агроцентр К»

Аграрно-виробничому товаристві з обмеженою відповідальністю «Агроцентр К» (далі АВ ТОВ «Агроцентр К») має місцезнаходження (юридичну адресу) в м. Дніпро, вул. Мільмана, 110. Спеціалізація та основний вид діяльності підприємства – вирощування продукції рослинництва і тваринництва, тобто виробництво сільськогосподарської продукції в П'ятихатському районі Дніпропетровської області (фактична адреса здійснення діяльності П'ятихатський район Дніпропетровської області с.Осикувате, вул.Радянська,1). Проаналізуємо склад та структуру земельних угідь, динаміку основних і оборотних засобів, рівень забезпеченості та ефективність їх використання, склад і структуру аграрної продукції, динаміку наявності трудових ресурсів та показники ефективності їх використання, основні показники виробничо-господарської діяльності підприємства.

Таблиця 2.1

Склад та структура земельних угідь АВ ТОВ «АГРОЦЕНТР К»

Показник	2015р.	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	2019р. у % до 2015р.
Загальна земельна площа	8473	8407	8780,8	8684,3	8582	101,29
в т.ч. с/г угідь	8473	8407	8780,8	8684,3	8582	101,29
з них ріллі	8473	8407	8780,8	8684,3	8582	101,29
Приходиться на 1 робітника:						
- с/г угідь	23,34	20,50	23,23	19,13	16,96	72,66
- ріллі	23,34	20,50	23,23	19,13	16,96	72,66

Для того, щоб проаналізувати динаміку і структуру посівних площ у АВ ТОВ «Агроцентр К» розглянемо таблицю 2.1. Земельних угідь всього на підприємстві в 2015 році складає 8473га , в 2019 р. вона збільшилась на 109га тобто земельна площа господарства має тенденцію до зростання 1,29%. Динаміка основних і оборотних засобів, рівень забезпеченості та ефективність їх використання в АВ ТОВ «Агроцентр К» наведено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Динаміка основних і оборотних засобів, рівень забезпеченості та ефективність їх використання в АВ ТОВ «Агроцентр К»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2019 р. до 2015 р.,%
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.	36682,5	81022,5	86148,5	118716	163119,5	444,7
Середньорічна вартість оборотних фондів, тис. грн.	75322	164499	110548	159630	283150,5	375,9
Фондозабезпеченість в розрахунку на 100га с.-г. угідь, тис.грн..	432,9	963,8	981,1	1367,0	1900,7	439,0
Фондоозброєність праці в розрахунку на 1 середньорічного працівника, тис. грн..	101,1	197,6	227,9	261,5	322,4	319,0
Фондовіддача в розрахунку на 100 грн. основних фондів, грн.	559,0	218,9	278,2	216,6	164,7	29,5
Фондомісткість 100 грн. Вальної продукції, грн.	17,9	45,7	35,9	46,2	60,7	339,5
Вартість оборотних фондів в розрахунку на 100 га с.-г. угідь, тис. грн.	889,0	1956,7	1259,0	1838,1	3299,4	371,1

Проаналізовані показники даної таблиці свідчать про збільшення показників, крім фондівіддачі, оскільки вартість основних зросла в 2,28 рази, а темпи збільшення виробництва валової продукції нижчі.

Для ефективного ведення сільськогосподарського виробництва підприємство повинно бути забезпечене в достатній кількості трудовими ресурсами. Чисельність працівників та динаміка трудових ресурсів наведено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Динаміка трудових ресурсів та ефективність їх використання

Показник	2015р.	2016 р.	2017р.	2018р.	2019 р.	2019р. в % до 2015 р.
Валова продукція, тис. грн. - всього:	205064	177353,1	239669,0	257118,0	268622,0	131,0
в т.ч. в рослинництві	135761	99507,2	99324	133620	160911,0	118,5
в тваринництві	62441	71800	119453	139035	150289,5	240,7
Середньорічна кількість працівників, чол. – всього:	363	410	378	454	506	139,4
Прямі затрати праці, тис. люд.-год. – всього:	131404	211217,8	164397	236544	135496,8	103,1
в т.ч. в рослинництві	64641,3	89923,3	59409,7	117556	123183,6	190,6
в тваринництві	66762,5	121294,5	104987	118988	12313,2	18,4

В додатку А розглянемо динаміку реалізації товарної продукції господарства. Проведений аналіз показників складу та структури товарної продукції підприємства за 2015-2019 рр. показав, що вартість реалізованої продукції збільшилась у 2019 році порівняно з 2015 роком за рахунок

зернових та зернобообових на 4276,1 тис. грн., ячміння на 7053 тис. грн. відповідно, виробництво свиней зросло на 79148,6 тис. грн. Одночасно відбулось зменшення кукурудзи на 11,5 тис. грн. та соняшника на 53991,8 тис. грн., озимої пшениці на 2137 тис. грн.

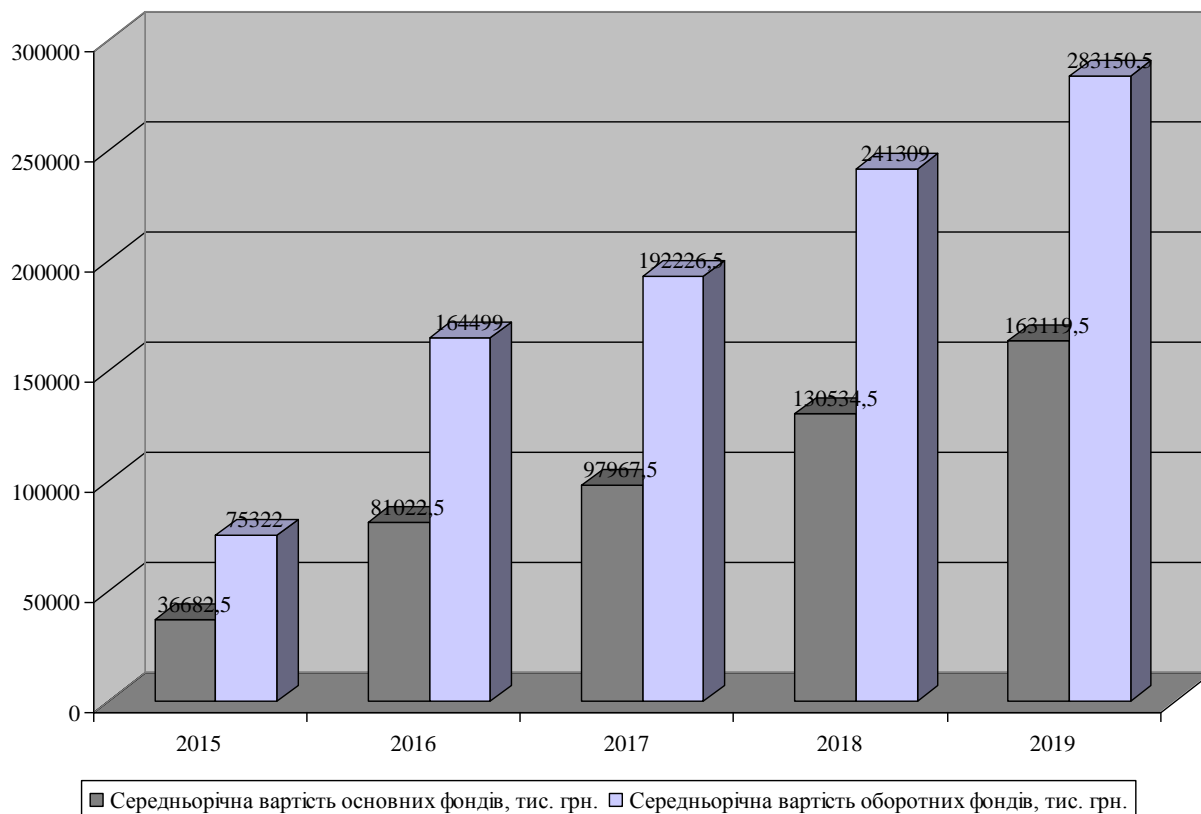

Рис.2.1. Динаміка вартості основних і оборотних активів АВ ТОВ «Агроцентр К» в 2015-2019рр.

Динаміка трудових ресурсів АВ ТОВ «Агроцентр К» свідчить про зменшення кількості працівників в рослинництві та зростання їх у господарстві на 43 особи, що пов'язано з більш трудомісткістю праці в аграрній сфері. Прямі затрати праці в 2019 році також збільшились, порівняно з 2015 роком .

Основні фінансово-господарські показники діяльності підприємства за 2015-2019 роки року наведено у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Основні показники виробничо-господарської діяльності АВ ТОВ
«Агроцентр К»

Показник	2015р.	2016 р.	2017р.	2018р.	2019 р.	2019 р. до 2015 р., (%)
Припадає на 100 га с/г угідь, тис.грн.						
- основних фондів	4,33	9,64	9,81	13,67	19,01	439,0
- прямих затрат праці	0,28	0,38	0,52	0,50	1,20	431,2
Вироблено валової продукції тис.грн.	205064	177353,1	239669,0	257118,0	268622,0	131,0
в розрахунку на:						
- 100 га с/г угідь	2420,20	2109,59	2729,47	2960,72	3130,06	129,3
- 1 грн. основних фондів	5,59	2,19	2,78	2,17	1,65	29,5
- 1 середньо- річного робітника	564,91	432,57	634,04	566,34	530,87	94,0
Рівень рентабельності,%	32,16	29,17	7,79	33,49	15,22	-16,9 в.п.

По показниках таблиці 2.4 видно, що на 100 га сільськогосподарських угідь в 2019 році припадає основних фондів більше на 15 тис.грн., або у 4,39 разів, при цьому прямих затрат праці зростає на 0,92 тис.грн., або більше н в 4,31 рази. При цьому виробництво валової продукції в 2019 році підвищилось на 29,3% порівняно з 2015 роком і припадає на 3130,06 тис.грн. в розрахунку на 100 с/г угідь. Інші показники виробничо-господарської діяльності АВ ТОВ «Агроцентр К» мають тенденцію до зниження, рівень рентабельності став меншим на 16,9 % пункти.

2.2. Фінансовий аналіз майнового стану та ділової активності АВ ТОВ «Агроцентр К»

Фінансова діяльність АВ ТОВ «Агроцентр К» пов'язана з проведенням оцінки фінансового стану та виявленням потенційних можливостей збільшення прибутку на підставі своєчасного й об'єктивного аналізу фінансового стану підприємств.

Інформаційною базою для оцінювання фінансового стану сільськогосподарського підприємства є дані фінансової та бухгалтерської звітності підприємства, а саме ф.1 «Баланс»; ф.2 «Звіт про фінансові результати»; ф.3 «Звіт про рух грошових коштів»; ф.4 «Звіт про власний капітал»; ф.5 «Примітки до фінансової звітності»; ф.50 с.-г. дані статистичної звітності та оперативні дані. «Інформацію, яка використовується для аналізу фінансового стану підприємств, за доступністю можна поділити на відкриту та закриту (таємну). Інформація, яка міститься в бухгалтерській та статистичній звітності, виходить за межі підприємства, а отже є відкритою. Усі показники бухгалтерського балансу та звітності взаємозв'язані один з одним. Їх цінність для своєчасної та якісної оцінки фінансового стану підприємства залежить від їхньої вірогідності та дати складання звіту» [53,54,75].

Загальноприйнятою серед вчених економічної сфери є думка, що «...аналіз фінансової діяльності підприємства необхідний для оцінки фінансового стану, стійкості, платоспроможності і ліквідності підприємства. Мета аналізу полягає не тільки в тому, щоб встановити та оцінити фінансовий стан підприємства, а також і в тому, щоб на його покращувати. Аналіз фінансового стану показує, по яким конкретним напрямкам необхідно це робити». У відповідності з цим результати аналізу дають відповідь на питання, які найважливіші засоби покращення фінансового стану підприємства за певний період його діяльності» [72, с. 39; 73, с. 108].

Фінансовий стан являє собою сукупність показників, що відображають наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів. Мета аналізу

полягає не тільки і не стільки в тому, щоб встановити та оцінити фінансовий стан підприємства, а також і в тому, щоб постійно проводити роботу, спрямовану на його покращення [31,36,49,68,71,74,77].

Таблиця 2.5

Динаміка майнового стану АВ ТОВ «Агроцентр К»

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення 2019 р. до 2015 р., (+/-)
Частка оборотних виробничих фондів	0,123	0,129	0,160	0,228	0,170	138,16
Частка основних засобів в активах	0,308	0,316	0,327	0,347	0,361	117,02
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,226	0,231	0,230	0,206	0,226	100,04
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,774	0,769	0,770	0,794	0,774	99,99
Частка оборотних виробничих активів	0,078	0,082	0,100	0,150	0,108	139,51
Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах	0,123	0,129	0,160	0,228	0,170	138,16
Коефіцієнт мобільності активів	1,717	1,755	1,687	1,754	1,618	94,24

Аналіз показників майнового стану АВ ТОВ «Агроцентр К» за останні роки наведений в таблиці 2.5, свідчить, що частка обігових коштів у виробничій сфері збільшилась на 38,16%, що помітно вплинуло на ефективність діяльності підприємства в цілому. Обсяги реалізації продукції також впливають на швидкість обертання капіталу. Знизився незначно тільки коефіцієнт оновлення основних засобів на 0,01% і коефіцієнт мобільності активів на 5,76%.

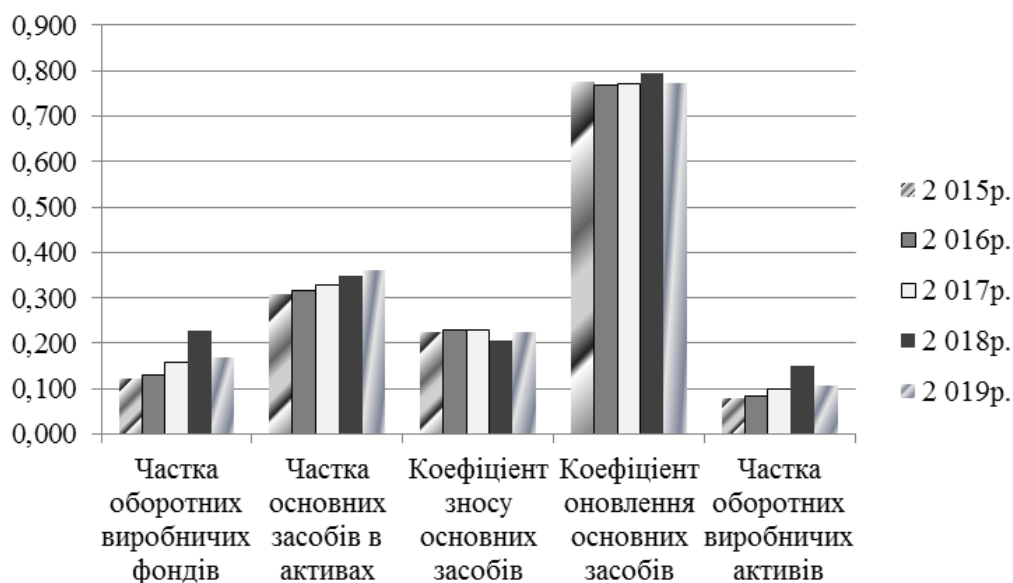

Рис. 2.2. Динаміка показників майнового стану АВ ТОВ «Агроцентр К» за 2015-2019рр.

Ділова активність підприємства виявляється в динаміці її розвитку, досягненні нею цілей, які відображають натуральні та вартісні показники, в ефективному використанні економічного потенціалу, розширенні ринків збуту продукції.

У 2015 році на одиницю обігових коштів припадало 2,65 грн інвестованих, але за останні роки цей показник дещо збільшився до 8,5 грн. Фондовіддача у 2019 році в порівнянні з 2015 роком збільшилась в 3,2 рази. Фондовіддача характеризує рівень виробництва валової (товарної) продукції на одиницю оборотних активів. На протязі останніх років АВ ТОВ «Агроцентр К» було достатньо коштів для нормальної операційної і фінансової діяльності. Період операційного та фінансового циклу збільшився на 15 днів, а оборотність виробничих фондів прискорилась і складає в 2019 році 53 днів, що свідчить про покращення ефективності використання оборотних коштів.

Проведений аналіз показників наявності та стану оборотних активів господарства показав, що станом на 2019 р. вартість виробничих запасів зросла на 17806 тис.грн. Але всього в 2019 році оборотних активів стало більше на 139138 тис.грн.

Таблиця 2.6

Показники ділової активності АВ ТОВ «Агроцентр К»

Показники	2015 р.	2016р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення 2019 р. до 2015 р., (+,-)
Оборотність активів ресурсовіддача, коефіцієнт трансформації	2,653	6,311	12,839	4,343	8,495	320,21
Коефіцієнт оборотності обігових коштів	4,264	6,186	6,978	7,801	6,813	159,78
Період одного обороту обігових коштів	84	58	52	46	53	62,59
Коефіцієнт оборотності запасів	2,688	1,936	3,044	2,650	2,465	91,68
Період одного обороту запасів (днів)	134	186	118	136	146	109,08
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (обороту)	9,027	6,484	7,011	9,882	8,446	93,55
Період погашення дебіторської заборгованості (днів)	40	56	51	36	43	106,89
Період погашення кредиторської заборгованості (днів)	0,081	0,118	0,002	0,081	0,129	158,26
Період операційного циклу (днів)	174	242	170	172	189	108,57
Коефіцієнт оборотності власного капіталу (оборотність)	0,947	3,667	0,851	1,064	2,249	237,56

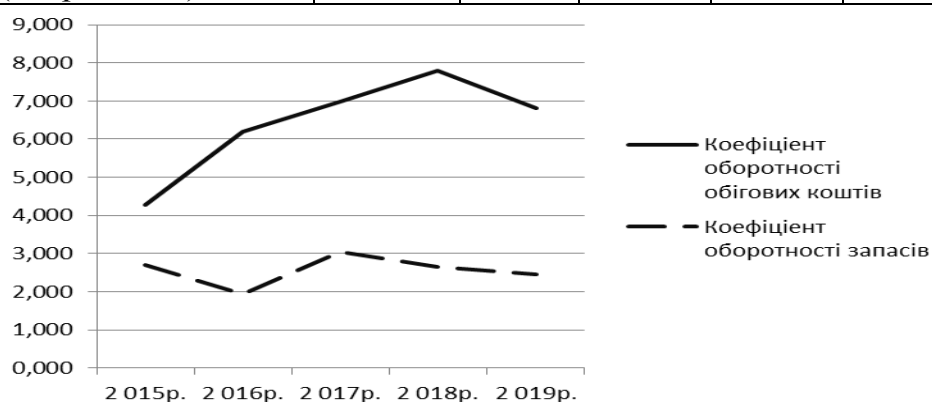

Рис. 2.3. Динаміка показників оборотності обігових коштів АВ ТОВ «Агроцентр К» за 2015-2019рр.

Частка оборотних коштів, яка знаходиться в готовій продукції, стала більше на 21597 тис.грн., дебіторська заборгованість за товари (послуги) збільшилась на 31148 тис.грн. Грошових коштів на підприємстві стало менше на 215 тис.грн. Для покращення роботи АВ ТОВ «Агроцентр К» потрібно дотримуватись діючих правил розрахунків, не допускати прострочення, або зростання дебіторської та кредиторської заборгованості. АВ ТОВ «Агроцентр К» має здатність розрахуватись з кредиторами за рахунок дебіторів протягом одного року, а оптимальне співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості повинно складати 1:1. Цей коефіцієнт показує здатність підприємства розраховуватись з кредиторами за рахунок дебіторів. Вважаємо, що рекомендоване значення показника має дорівнювати одиниці. Отже, нашому підприємству достатньо коштів кредиторів для погашення дебіторської заборгованості [51, с. 423].

2.3. Аналіз фінансової стійкості та рентабельності АВ ТОВ «Агроцентр К»

Рентабельність характеризує економічну ефективність виробництва, за якої аграрне виробниче підприємство відшкодовує понесені витрати і отриманий прибуток. Рівень рентабельності сільськогосподарського підприємства характеризує рівень прибутку на одиницю понесених витрат. Рівень рентабельності АВ ТОВ «Агроцентр К» збільшився на протязі трьох років, що наведено в таблиці 2.7.

З проведених розрахунків видно, що рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності та рентабельність капіталу знизилась на 0,09%, а рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації у 2019 майже залишилась без змін. Коефіцієнт стійкості економічного зростання дещо збільшився. Це вказує на позитивну діяльність підприємства. Період окупності власного капіталу в звітному році підвищився на 9днів, а рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком знизилась на 0,3554.

Тобто, АВ ТОВ «Агроцентр К» має достатню ефективність виробництва, при якій несе всі відшкодування за понесеними витратами. Кошти підприємства були використані ефективно, а реалізована продукція приносить більше прибутку з кожної одиниці продукції.

Таблиця 2.7

Динаміка показників рентабельності АВ ТОВ «Агроцентр К»

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення 2019 р. до 2015р.,(+,-)
Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності	0,3392	0,1058	0,0657	0,1943	0,0855	-0,2537
Рентабельність капіталу(активів) за чистим прибутком	0,4880	0,1281	0,0582	0,2848	0,1326	-0,3554
Рентабельність власного капіталу	0,4097	0,1311	0,4222	0,2648	0,1163	-0,2934
Рентабельність виробничих фондів	0,8791	0,2653	0,1541	0,4193	0,1959	-0,6832
Рентабельність реалізованої продукції за прибу. від реалізації	0,7434	0,9909	0,8233	0,6399	0,7139	-0,0295
Рентабельність реал. прод. за прибутком від операційної діяльності	0,4222	0,2151	0,1056	0,2569	0,1558	-0,2664
Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком	0,3769	0,1585	0,0779	0,2303	0,1177	-0,2592
Коефіцієнт стійкості економічного зростання	2,7488	0,4519	14,8870	4,0308	11,7009	8,9521
Період окупності власного капіталу (років)	3	9	15	5	12	9
Період окупності капіталу (років)	2	8	2	4	9	6

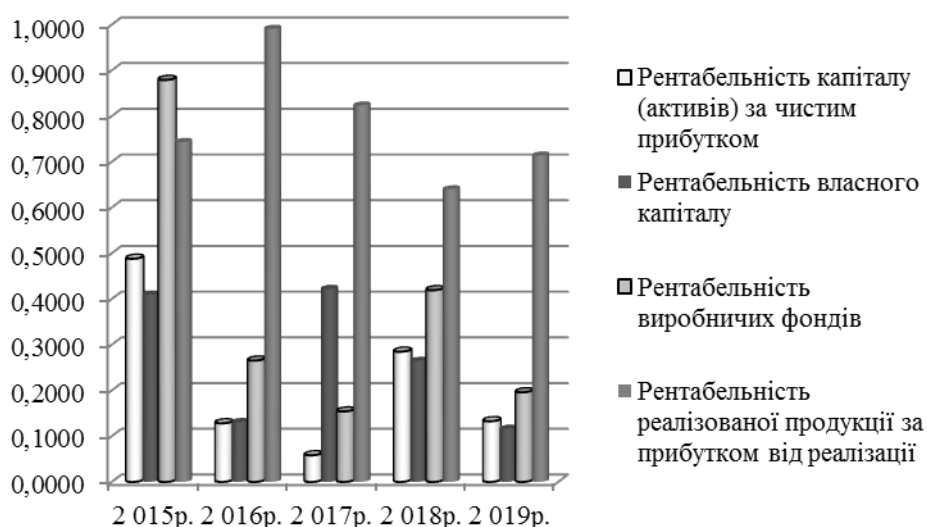

Рис. 2.4. Динаміка показників рентабельності АВ ТОВ «Агроцентр К»

Фінансова стійкість сільськогосподарського підприємства взаємозв'язується із його перспективною платоспроможністю., а її аналіз надає можливість визначати фінансові можливості підприємства в перспективі [59-60]. Проведення оцінки фінансової стійкості підприємства поєднує застосування об'єктивного аналізу величини та структури активів і пасивів підприємства і визначення на цій основі його фінансової стабільності й незалежності (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Динаміка фінансової стійкості АВ ТОВ «Агроцентр К»

Показники	2015р.	2016 р.	2017р.	2018р.	2019р.	Відхилення 2019 р. до 2015 р. , (+,-)
1	2	3	4	5	6	7
Власні обігові кошти (робочий, функціону- ючий капітал)	131352	128393	150600	196043	187903	143,05
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,728	0,697	0,609	0,544	0,534	73,42
Маневреність робочого капіталу	0,180	0,162	0,244	0,120	0,066	36,66
Маневреність власних обігових коштів	0,003	0,003	0,003	0,002	0,001	22,03

1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	3,849	3,849	3,849	3,849	3,849	3,849
Коефіцієнт покриття запасів	2,113	2,113	2,113	2,113	2,113	2,113
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,755	0,755	0,755	0,755	0,755	0,755
Коефіцієнт фінансової залежності	1,324	1,324	1,324	1,324	1,324	1,324
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,507	0,507	0,507	0,507	0,507	0,507
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,242	0,242	0,242	0,242	0,242	0,242
Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнта фінансування)	4,568	4,568	4,568	4,568	4,568	4,568
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,755	0,755	0,755	0,755	0,755	0,755

З отриманих даних таблиці 2.8 можна зробити висновок, що його фінансова стійкість АВ ТОВ «Агроцентр К» дещо погіршилась за період 2015 - 2019 рр. Про це свідчить збільшення активів, які фінансуються за рахунок власного капіталу і довгострокових зобов'язань.

Власні обігові кошти на протязі останніх років збільшились на 43,05%. Коефіцієнт фінансової стабільності практично не змінився впродовж останніх років, а підприємство працює більш менш стабільно і має стабільний дохід. Коефіцієнт фінансової залежності підвищився на 12,6%, що свідчить про наявність в підприємстві залучених або запозичених коштів в складі оборотних активів.

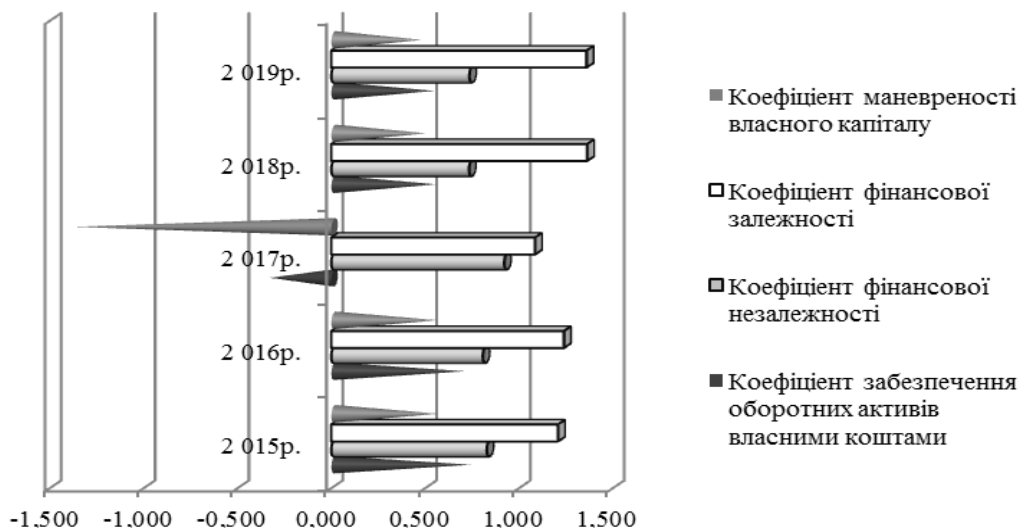

Рис. 2.5. Динаміка показників фінансової стійкості АВ ТОВ «Агроцентр К» за 2015-2019 рр.

Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів на протязі дослідженого періоду зменшився на 24,14% , що є негативним для АВ ТОВ «Агроцентр К». Так, оскільки запаси мають найменшу ліквідність у складі оборотних активів, були забезпечені довгостроковими стабільними джерелами фінансування. Маневреність робочого капіталу у 2019 році знизилась на 78% , що характеризує збільшення частки власного капіталу, які призвели до прискорення оборотності обігових коштів. Саме це і підвищило платоспроможність підприємства.

2.4. Аналіз ліквідності, платіжних засобів і поточних зобов'язань АВ ТОВ «Агроцентр К»

Ліквідність підприємства являє собою «здатність швидко продати активи й одержати гроші для оплати своїх зобов'язань. Ліквідність підприємства характеризується співвідношенням величини його високоліквідних активів (грошові кошти, ринкові цінні папери, дебіторська заборгованість) і короткострокової заборгованості» [39, с. 81].

Наведемо розрахунки та характеристику показників ліквідності (платоспроможності) АВ ТОВ «Агроцентр К за 2015- 2019 роки у таблиці 2.9.

За розрахунками таблиці можна зробити висновок, що в ліквідності підприємства сталися істотні зміни. Так, протягом 2015-2019 років становище з абсолютною ліквідністю відносно погіршилось.

Таблиця 2.9

Динаміка ліквідності(платоспроможності) АВ ТОВ «Агроцентр К»

Показники	2015р.	2016р.	2017р.	2018р.	2019 р.	2019р. до 2015 р., %
Коефіцієнт поточної ліквідності(коефіцієнт покриття)	7,902	3,557	3,795	3,428	2,849	36,06
Коефіцієнт швидкої ліквідності	6,930	3,097	3,193	2,790	2,492	35,96
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,017	0,008	0,007	0,003	0,001	6,15
Співвідношення короткострокової дебіт. та кред. заборгованості	6,070	3,751	5,045	3,632	3,095	50,99

Розрахунки, наведені вище свідчать, що за період 2015-2019 рр. коефіцієнт поточної ліквідності(коефіцієнт покриття) знизився на 63,94%, коефіцієнт швидкої ліквідності став меншим на 64,04%, а коефіцієнт абсолютної ліквідності зменшився на 0,016. Відповідно всі показники є меншими нормативних значень. Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості також зменшилось в динаміці майже вдвічі.

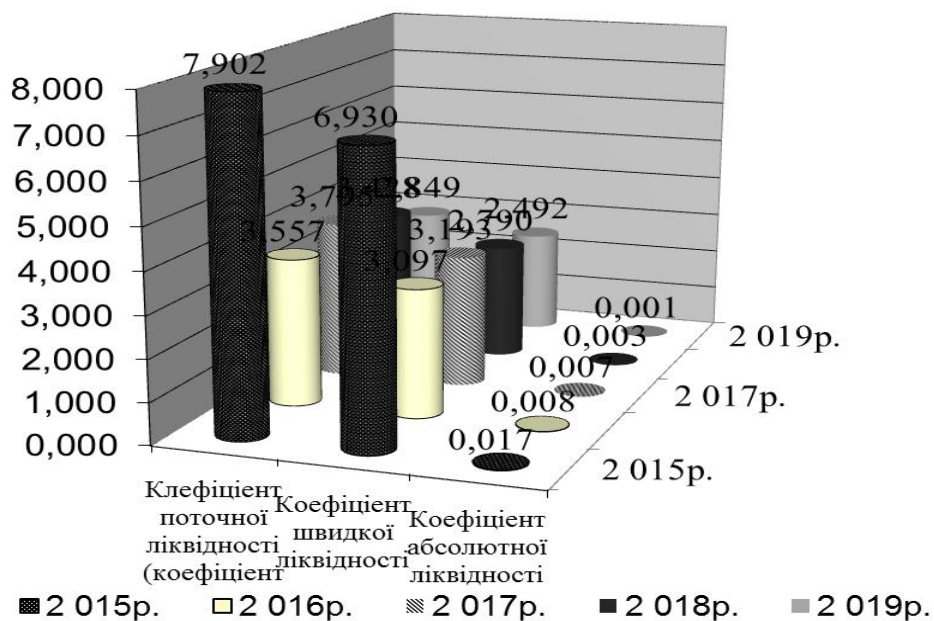

Рис. 2.6. Динаміка показників ліквідності АВ ТОВ «Агроцентр К»

Таким чином, поточна ліквідність та платоспроможність на підприємстві мають тенденцію до зменшення і свідчить, що АВ ТОВ «Агроцентр К» знизило свою спроможність ліквідувати короткострокову заборгованість та розрахуватись з кредиторами за рахунок дебіторів протягом одного року. Це також пояснюється тим, що в підприємстві немає достатньо оборотних активів для погашення поточних короткострокових зобов'язань, а власних грошових коштів для цього на підприємстві недостатньо.

На підставі використаних даних фінансової звітності ф.1 «Баланс» підприємства АВ ТОВ «Агроцентр К» проведемо аналіз абсолютної (грошової) платоспроможності підприємства, яка характеризує його здатність покрити поточні зобов'язання по короткострокових кредитах за рахунок наявних грошових коштів підприємства і інших фінансових еквівалентів,

тобто високоліквідних активів, за допомогою показників наведених в табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Абсолютна (грошова) платоспроможність підприємства за 2015-2019рр.

Показник	Сума за рік, тис.грн.					В середньому за 5 р.
	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019р.	
Засоби платежу						
Грошові кошти в національній валюті	320	388	391	241	105	289
Всього	320	388	391	241	105	289
Платіжні зобов'язання						
Короткострокова заборгованість	19032	50221	54239	80736	101619	61169,4
Всього	19032	50221	54239	80736	101619	61169,4
Коефіцієнт грошової платоспроможності	0,017	0,008	0,007	0,003	0,001	0,007

З вищенаведених даних бачимо, що в 2019 рр. підприємство АВ ТОВ «Агроцентр К» мало більше заборгованості по кредитах, тому коефіцієнт грошової платоспроможності за 2015-2019 роки зменшився до 0,001. У 2015 р. даний коефіцієнт становив 0,017, тоді як в 2019 р. – 0,001. В середньому підприємство було здатне погасити за рахунок наявних залишків найбільш ліквідних активів лише 10% своєї заборгованості за короткостроковими кредитами. Недостатність високоліквідних засобів підприємства призвела до того, що значний обсяг строкових зобов'язань виявився покритим активами з відносно невисокою оборотністю – дебіторської заборгованістю та запасами.

Висновки до розділу 2

1. Дослідивши організаційно-економічну характеристику АВ ТОВ «Агроцентр К» відзначено, що земельних угідь всього на підприємстві в 2015 році 8473га , в 2019 р. вона збільшилась на 109га тобто земельна площа господарства має тенденцію до зростання 1,29%. Основний напрямок спеціалізації господарства – рослинництво. Так, вартість реалізованої продукції збільшилась у 2019 році порівняно з 2015 роком за рахунок зернових та зернобобових на 4276,1тис.грн., ячміння на 7053 тис.грн. відповідно, виробництво свиней зросло на 79148,6 тис.грн. Одночасно відбулось зменшення кукурудзи на 11,5 тис. грн.. та соняшника на 53991,8 тис.грн., озимої пшениці на 2137 тис.грн. Динаміка трудових ресурсів АВ ТОВ «Агроцентр К» свідчить про зменшення кількості працівників в рослинництві та зростання їх у господарстві на 43 особи, що пов'язано з більш трудомісткістю праці в аграрній сфері. Прямі затрати праці в 2019 році також збільшились, порівняно з 2015 роком. Аналіз показників виробничо-господарської діяльності підприємства свідчить, що на 100 га сільськогосподарських угідь в 2019 році припадає основних фондів більше на 15 тис.грн., або у 4,39 разів, при цьому прямих затрат праці зростає на 0,92 тис.грн., або більше н в 4,31 рази. При цьому виробництво валової продукції в 2019 році підвищилось на 29,3% порівняно з 2015 роком і припадає на 3130,06 тис.грн. в розрахунку на 100 с/г угідь. Інші показники виробничо-господарської діяльності АВ ТОВ «Агроцентр К» мають тенденцію до зниження, рівень рентабельності став меншим на 16,9 % пункти.

2. Аналіз показників фінансового стану АВ ТОВ «Агроцентр К» за 2015-2019 роки свідчить, що частка обігових коштів у виробничій сфері збільшилась на 38,16% , що помітно вплинуло на ефективність діяльності підприємства в цілому. Обсяги реалізації продукції також впливають на швидкість обертання капіталу. Знизився незначно тільки коефіцієнт оновлення основних засобів на 0,01% і коефіцієнт мобільності активів на 5,76%. В 2015 році на одиницю обігових коштів припадало 2,65 грн інвестованих, але за

останні роки цей показник дещо збільшився до 8,5 грн. Фондовіддача у 2019 році о в порівнянні з 2015 роком збільшилась в 3,2 рази. Фондовіддача характеризує рівень виробництва валової (товарної) продукції на одиницю оборотних активів. Протягом останніх років АВ ТОВ «Агроцентр К» було достатньо коштів для нормальної операційної і фінансової діяльності. Період операційного та фінансового циклу збільшився на 15 днів, а оборотність виробничих фондів прискорилась і складає в 2019 році 53 днів, що свідчить про покращення ефективності використання оборотних коштів. Проведений аналіз показників наявності та стану оборотних активів господарства показав, що станом на 2019 р. вартість виробничих запасів зросла на 17806 тис.грн. Але всього в 2019 році оборотних активів стало більше на 139138 тис.грн. Частка оборотних коштів, яка знаходиться в готовій продукції, стала більше на 21597 тис.грн., дебіторська заборгованість за товари (послуги) збільшилась на 31148 тис.грн. Грошових коштів на підприємстві стало менше на 215 тис.грн. Для покращення роботи АВ ТОВ «Агроцентр К» потрібно дотримуватись діючих правил розрахунків, не допускати прострочення, або зростання дебіторської та кредиторської заборгованості. АВ ТОВ «Агроцентр К» має здатність розрахуватись з кредиторами за рахунок дебіторів протягом одного року.

3. Фінансова стійкість АВ ТОВ «Агроцентр К» дещо погіршилась за період 2015 - 2019 рр. Про це свідчить збільшення активів, які фінансуються за рахунок власного капіталу і довгострокових зобов'язань. Власні обігові кошти на протязі останніх років збільшились на 43,05%. Коефіцієнт фінансової стабільності практично не змінився впродовж останніх років, а підприємство працює більш менш стабільно і має стабільний дохід. Коефіцієнт фінансової залежності підвищився на 12,6%, що свідчить про наявність в підприємстві залучених або запозичених коштів в складі оборотних активів. Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності та рентабельність капіталу знизилась на 0,09%, а рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації у 2019 майже залишилась

без змін. Коефіцієнт стійкості економічного зростання дещо збільшився. Це вказує на позитивну діяльність підприємства. Період окупності власного капіталу в звітному році підвищився на 9 днів, а рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком знизилась на 0,3554.

4. Підприємство АВ ТОВ «Агроцентр К» в 2019 році має більше заборгованості по кредитах, тому коефіцієнт грошової платоспроможності за 2015-2019 роки зменшився до 0,001. У 2015 р. даний коефіцієнт становив 0,017, тоді як в 2019 р. – 0,001. В середньому підприємство було здатне погасити за рахунок наявних залишків найбільш ліквідних активів лише 10% своєї заборгованості за короткостроковими кредитами. Аналіз коефіцієнтів ліквідності та платоспроможності свідчить, що за період 2015-2019 рр. коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт покриття) знизився на 63,94%, коефіцієнт швидкої ліквідності став меншим на 64,04%, а коефіцієнт абсолютної ліквідності зменшився на 0,016. Відповідно всі показники є меншими нормативних значень. Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості також зменшилось в динаміці майже вдвічі.

РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТА ПІДВИЩЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Напрями вдосконалення управління ліквідністю та підвищення платоспроможності підприємства

Одним з основних завдань вдосконалення управління ліквідністю та підвищення платоспроможності підприємства є оцінка ступеня виникнення ймовірності підприємства до банкрутства. Існують критерії формального й неформального характеру, по яких підприємство може бути визнане неспроможним (банкрутом) [37, с. 196].

Поліпшити платоспроможність підприємства можна шляхом ефективної роботи з активами - збільшуючи їх оборотність, грамотної роботи з дебіторською заборгованістю - оптимізуючи її строки.

Прагнення підприємства до гарантованої платоспроможності часто приводить до нагромадження великого резерву ліквідних засобів, що приводить до вповільнення оборотності капіталів і до виникнення упущеної вигоди від інших альтернативних вкладень [32, с. 7].

Для розв'язку проблеми недостатньої ліквідності необхідно побільшати в структурі підприємства частку ліквідних активів, а найбільш ліквідними є де- ніжні засоби [40, с. 325].

Проаналізувавши типові проблеми фінансово-виробничої діяльності підприємства, можна запропонувати наступні розв'язки:

1. Збільшення обсягу надаваних послуг;
2. Зниження витрат;
3. Залучення нових клієнтів;
4. Застосування методу «спонтанного фінансування»: збільшення оборотності обігових коштів; ліквідація кредиторської заборгованості; зменшення дебіторської заборгованості [34, с. 123].

Головний акцент необхідно зробити на вживанні заходів по недопущенню простроченої кредиторської заборгованості, що приводить до нарахування штрафів і до погіршення фінансового становища підприємства. На підставі вищевикладеного можна побудувати схему дій по збільшенню платоспроможності підприємства в короткостроковому періоді.

Роль підвищення платоспроможності організації набуває подальшого перспективного розвитку, тому що займає головне місце при оцінці фінансового стану, раціональності розподілу ресурсів, фінансових ризиків сучасних організацій з метою прийняття совою неспроможності. раціональних розв'язків по їхнім усуненню, і, отже, подальшого перспективного розвитку організації, раціонального розподілу ресурсів, фінансової стабільності підприємства [29, с. 66].

В межах управління ліквідними активами на підприємстві здійснюються операції по керуванню обіговими коштами й грошовими потоками. У зв'язку із цим не слід розглядати фінансовий менеджмент тільки як інвестиційну роботу. Так, у рамках фінансового менеджменту здійснюється керування економікою підприємства. У процесі здійснення фінансового менеджменту на підприємстві організує керування фінансовими відносинами й ресурсами. Основним завданням фінансового менеджменту виступає своєчасне управління фінансовими потоками й грошовими відносинами. У рамках керівництва підприємством вибирається мета управління фінансами, вибираються інструменти для впливу на фінансові потоки й відносини. За допомогою важелів і методів управління в тому або іншому виразі виявляється фінансово-господарча діяльність підприємства. Існує думка про те, що від ефективності управління підприємством залежить платоспроможність організації. Взявши як приклад ситуацію із практики, спробуємо розібратися, наскільки дане твердження є слушним. Для цього звернемося до моделі керування управління платоспроможністю і показникам його фінансової діяльності [35, с.124].

Основним моментом у застосуванні заходів необхідно зробити по зменшенню простроченої кредиторської заборгованості, яка може привести до нарахування штрафів та погіршенню фінансового стану підприємства [24, 89]. На підставі вищевикладеного можемо побудувати механізм підвищення платоспроможності підприємства в короткостроковому періоді (рис. 3.1):

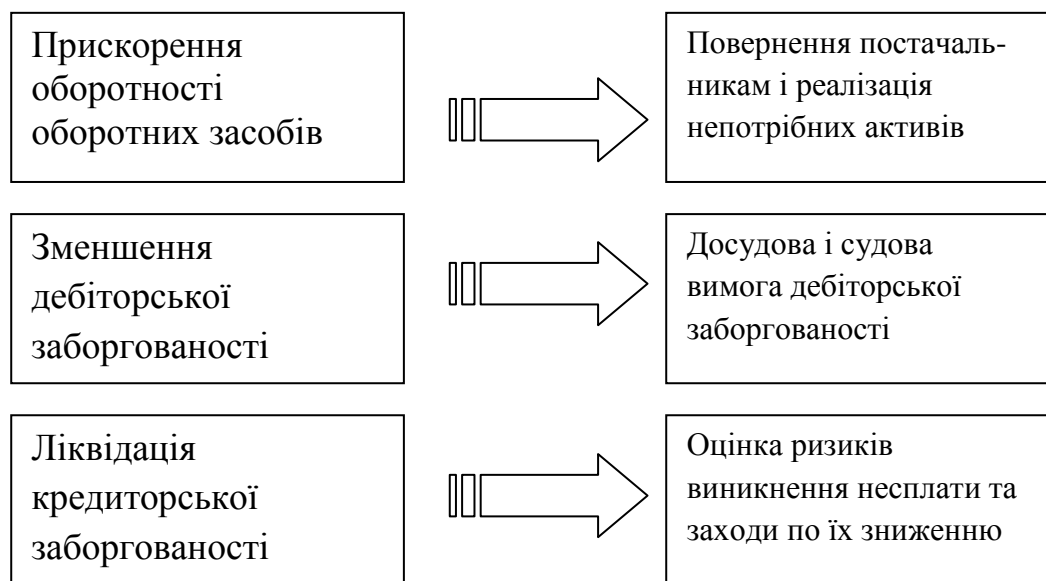

Рис. 3.1. Механізм підвищення платоспроможності і ліквідності активів підприємства

Досягнення гарантованої платоспроможності сільськогосподарським підприємством найчастіше приводе до накопичення великого резерву ліквідних засобів, що, в свою чергу, приводить уповільненню оборотності капіталу та виникненню заниження доходу від інших альтернативних джерел вкладень. Для вирішення проблеми недостатньої ліквідності вважаємо за необхідне збільшити в структурі активів підприємства долю ліквідних активів, а найбільш ліквідними являються грошові кошти [45, с. 39].

Провівши аналіз типових проблем фінансово-виробничої діяльності підприємства, можемо запропонувати наступні рішення:

1. Збільшення обсягу виробленої продукції (послуг);
2. Зниження окремих статей витрат;

3. Залучення інвесторів;
4. Застосування метода «спонтанного фінансування»;
5. Прискорення обертання оборотних коштів;
5. Термінова ліквідація кредиторської заборгованості;
6. Зменшення дебіторської заборгованості.

Для того, щоб визначити, ознаки якої неплатоспроможності характеризують фінансовий стан підприємства, за допомогою фінансової звітності необхідно розраховувати наступні показники [47,48]:

1. Показник абсолютної платоспроможності:

$$Pa = \text{Грошові кошти} / \text{Поточні пасиви} \quad (3.1)$$

Характеризує готовність підприємства негайно ліквідувати короткострокову заборгованість, оптимальне значення має бути 0,2-0,35.

2. Коефіцієнт забезпечення власними коштами характеризує наявність власних обігових коштів підприємства, які необхідні для його фінансової стійкості:

$$Kзвк = \text{Власні обігові кошти} / \text{Оборотні активи} \quad (3.2)$$

Нормативне значення коефіцієнта забезпечення, дорівнює 0,1. Збільшення: мінімальне значення 0,1. зменшення показника призводить до визнання структури незадовільною, а підприємство – неплатоспроможним. Зростання коефіцієнта свідчить про задовільний фінансовий стан підприємства.

3. Коефіцієнт покриття характеризує достатність обігових коштів підприємства для погашення своїх боргів:

$$Kп = \text{Поточні активи} / \text{Поточні пасиви} \quad (3.3)$$

Нормативне значення коефіцієнта покриття, дорівнює 1,5.

Характеризує достатність обігових коштів для погашення боргів підприємства протягом року, нормативний напрямок позитивних змін прямує до збільшення; критичне значення $K_{л.п.}=1$; при $K_{л.п.} < 1$ підприємство має неліквідний баланс. Якщо $k_{л.п.}= 1-0,5$, підприємство своєчасно ліквідує борги.

4. Коефіцієнт швидкої платоспроможності (ліквідності) характеризує скільки одиниць найбільш ліквідних активів припадає на одиницю термінових боргів:

$$K_{шл} = (\text{Поточні активи} - \text{Запаси}) / \text{Поточні пасиви} \quad (7.4)$$

Збільшення має бути $K \text{ л.ш.} \geq 1$, в міжнародній практиці $K \text{ л.ш.}$ оптимальне значення 0,7–0,8. Алгоритм визначення ступеню неплатоспроможності підприємства в залежності відзначень розглянутих показників надано у табл. 3.1. Фінансовий стан підприємства, у якого спочатку та наприкінці звітного кварталу мають місце ознаки поточної неплатоспроможності, відповідає законодавчому визначенню боржника, який не може виконувати свої грошові зобов'язання перед кредиторами, в тому числі по сплаті податків та зборів [65, с. 58].

Таблиця 3.1.

Алгоритм визначення ступеню неплатоспроможності підприємства

Показник		Ступінь неплатоспроможності		
Назва	Нормативне значення	Поточна	Критична	Понадкритична
1. Поточна платоспроможність	> 0	$Pn < 0$	$Pn < 0$	$Pn < 0$
2. Коефіцієнт забезпечення	0,1	$Kob > 0,1$	$Kob < 0,1$	$Kob < 0,1$
3. Коефіцієнт покриття	1,5	$Kn > 1,5$	$Kn < 1,5$	$Kn < 1$
4. Чистий прибуток	> 0	> 0	> 0	< 0

Ознаки критичної неплатоспроможності відповідають стану потенційного банкрутства. Наявність ознак понадкритичної неплатоспроможності відповідає фінансовому стану боржника, коли він, повинен вжити заходи щодо уникнення банкрутства [93, с. 162]. Для своєчасного визначення формування негативної структури балансу у прибуткового працюючого підприємства, яка здібна у перспективі привести до проявів ознак неплатоспроможності, необхідно проводити експрес-аналіз фінансового стану підприємства [62,64].

Відповідно до Методичних рекомендацій, такий аналіз проводиться за допомогою коефіцієнта Бівера: $k_B = (ЧП - A) / (O_d - O_n)$ (3.4)

де ЧП – чистий прибуток; А – амортизація; O_d – довгострокові обов’язки; O_n – поточні обов’язки. Якщо значення даного показника на протязі тривалого часу (1,5 – 2 роки) не перевищує 0,2, це свідчить про формування незадовільної структури балансу. Значення коефіцієнта Бівера, що рекомендується міжнародними стандартами, знаходиться в інтервалі 0,1 – 0,4.

Логічним методом оцінки фінансових наслідків та неплатоспроможності сільськогосподарського підприємства є імітаційне моделювання виникнення ситуації банкрутства та прогнозна оцінка фінансових результатів, які тягнуть за собою прийняття рішення про реорганізацію боргових зобов’язань підприємства. Інформаційна основа проведення прогнозних розрахунків:

- результати оцінки ліквідаційної вартості майна кризового підприємства;
- результати аналізу зобов’язань підприємства, зокрема оцінка загального обсягу боргів, що можуть бути визнані в судовому порядку, та визначення обсягу зобов’язань за черговістю кредиторів відповідно до визначеного в Законі про банкрутство порядку черговості;
- прогнозна оцінка судових та додаткових витрат, які виникають у процесі розгляду справи про банкрутство та роботи ліквідаційної комісії;
- інформація стосовно реальної вартості засновницьких внесків до формування статутного фонду кризового підприємства [84, с. 167].

Збирання та обробка вищеназваної інформації дає змогу розробити модель руху грошових коштів у процесі процедури, типову форму якої наведено у додатку Б.

3.2. Прогнозування балансу підприємства та забезпечення його ліквідності і платоспроможності

Використавши дані на підставі інформації фінансової звітності АВ ТОВ «Агроцентр К» за 2015-2019 рр. проведемо розрахунок прогнозного балансу. Враховуючи зниження собівартості та збільшення виручки від реалізації продукції у 2019 році, отримаємо що середньорічний темп приросту чистого доходу за 2015-2019 рр. становитиме 1,622. Прогнозна величина чистого доходу у 2020 р. складе – $347340 \text{ тис.грн.} * 1,622 = 563346,107 \text{ тис.грн.}$ При цьому необхідно розрахувати прогнозне значення чистого доходу в період з 2015 р. по 2019р. збільшилося на 216006,11 тис. грн., що свідчить про позитивну діяльність підприємства. Оскільки виробнича собівартість за темпами приросту не повинна перевищувати величину чистого доходу, тому вона дорівнюватиме $268622 * 1,622 = 435674,4 \text{ тис.грн.}$ Для розрахунку прогнозного балансу доцільно визначити середньорічний темп приросту валюти балансу. Він становитиме 2,01 за останні п'ять років. Прогнозне значення валюти балансу дорівнюватиме $478031,0 * 2,01 = 960270,4 \text{ тис.грн.}$ Таким чином прогнозована валюта балансу порівняно з попередніми роками зросла, порівнюючи з 2019 роком, цей показник збільшився на 482239,4 тис. грн., що свідчить про зростання фінансових ресурсів та виробничих потужностей підприємства. Надалі при здійсненні фінансово-господарської діяльності на підприємстві необхідно врахувати рівень інфляції та стан його ділової активності.

Враховуючи сільськогосподарську спеціалізацію господарства АВ ТОВ «Агроцентр К» обираємо структуру активів: частка оборотних активів 70% і необоротних активів 30%. Вартість необоротних активів становитиме $960270,4 * 0,3 = 288081,13 \text{ тис.грн.}$ За прогнозними даними необоротні активи збільшуються на 99572,1 тис.грн. в прогнозному році порівняно з 2019 р., що свідчить про підвищення ефективності використання раніше сформованих та введення оновлених основних засобів у виробничий процес. В 2020 році

значення оборотних активів становитиме $960270,4 * 0,7 = 672189,3$ тис.грн. З даного розрахунку видно, що оборотні активи збільшилися на 382667,3 тис. грн., це обумовлено тим, що підприємство прагне до прискорення обертання вкладеного капіталу, і прагне знизити обсяги матеріальних виробничих запасів без втрати доходності.

Прогнозне значення середньорічної вартості запасів складає $140925 * 1,622 = 228580,35$ тис.грн. Вартість виробничих запасів відповідно складе в прогнозному періоді $36294 * 1,622 = 58868,87$ тис.грн., яка збільшилась на 22574,87 тис. грн. за досліджуваний період і вказує, що виробничий потенціал підприємства зростає, а вкладення грошових активів підприємства у виробничі запаси допомагає захистити господарство від інфляційних процесів. Внаслідок цього значна частина поточних активів іммобілізується в запасах, ліквідність яких може бути незначною.

Прогнозна сума грошових коштів та дебіторської заборгованості – $960270,4 - 58868,7 = 90140,7$ тис.грн. З проведеного розрахунку видно, що сума дебіторської заборгованості та грошових коштів збільшилася. З метою забезпечення нормального функціонування та фінансової стійкості підприємства необхідно щоб загальна сума прогнозного значення необоротних активів та запасів в 2020 році складала: $288081,13 + 58868,87 = 346950$ тис.грн.

Прогнозований обсяг поточних зобов'язань: $960270,4 - 346950 = 613320,4$ тис.грн., що більше на 511701,4 тис.грн. ніж в 2019 році. Прогнозне значення грошових коштів використовуючи нормативне значення коефіцієнта абсолютної ліквідності розраховане наступним чином: $0,2 * 613320,4 = 122664,08$ тис.грн. Виходячи з розрахунку величини грошових коштів, яка необхідна для мінімального рівня абсолютної ліквідності, спостерігається їх збільшення на 122559,08 тис. грн. Приріст грошових коштів збільшить показники ліквідності й дозволить підприємству оформляти довго- і короткострокові позики в банку для фінансування поточної діяльності.

Використовуючи отримані вище дані дебіторська заборгованість у 2020 р. складе $613320,4 - 122664,08 = 490656,32$ тис.грн. Так, прогнозований обсяг дебіторської заборгованості в 2020 році становитиме 493656,32 тис. грн., що на 431065,32 тис.грн. більше, ніж у 2019 році, що говорить про резервні грошові кошти, які можуть повернути дебітори протягом року на розрахунковий рахунок підприємства. Визначення прогнозованої вартості кредиторської заборгованості використовуючи мінімальний період обороту кредиторської заборгованості: Кредиторська заборгованість дорівнює $K_3 = (33508 * 13) / 360 = 1210$ тис. грн., де період обертання становить $(360 * 1210) / 33508 = 13$ днів. Кредиторська заборгованість становитиме у 2020 р. 1210 тис. грн., що менше на 32298 тис.грн. ніж в 2019 р. Величина короткострокових кредитів банку у сумі поточних зобов'язань становитиме: $613320,4 - 1210 = 612110,4$ тис.грн. Отримані розрахункові значення для прогнозного балансу АВ ТОВ «Агроцентр К» наведено у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Прогнозний баланс АВ ТОВ «Агроцентр К» на 2020 рік, тис. грн.

Стаття балансу	2019 р.	Прогноз 2020 р.	Відхилення 2020р. до 2019 р. (+, -)
Актив			
Необоротні активи	188509	288081,13	99572,1
Оборотні активи в т.ч.	289522	672189,3	382667,3
запаси	36294	58868,87	22574,87
грошові кошти	105	119664,1	119559
дебіторська заборгованість	62591	493656,32	431065
Баланс	478031	960270,4	482239,4
Пасив			
Власний капітал	351504	28808,11	-322695,9
Довгострокові зобов'язання	24908	318141,9	293233,89
Поточні зобов'язання в т.ч.	101619	613320,4	511701,4
короткострокові кредити банків	44105	612110,4	568005,4
кредиторська заборгованість	13469	1210	32298
Баланс	478031	960270,4	482239,4

Далі визначаємо суму власного капіталу, частка якого становить 30% у загальній величині фінансових ресурсів АВ ТОВ «Агроцентр К»: $960270,4 * 0,3 = 28808,11$ тис.грн. Тоді потреба в довгострокових зобов'язаннях у 2020 р. становить $960270,4 - 28808,11 - 613320,4 = 318141,9$ тис. грн. Прогнозне значення потреби господарства в довгострокових коштах підвищиться на 293233 тис. грн. Після проведених розрахунків можна зробити наступні висновки: валюта балансу збільшиться на 482239,4 тис.грн. Ця зміна пояснюється збільшенням обсягу необоротних активів в структурі активу балансу та довгостроковими і поточними зобов'язаннями в пасивах. В плановому періоді обсяг грошових коштів збільшився на 119559 тис.грн.

Проведений аналіз прогнозного балансу свідчить, що в структурі пасивів АВ ТОВ «Агроцентр К» спостерігається тенденція до зменшення обсягу власного капіталу на 322695,9 тис.грн., також збільшились поточні зобов'язання на 511701,4 тис. грн., а обсяг довгострокових зобов'язань на 293233,89 тис.грн. Також сума кредиторської заборгованості за прогнозним балансом підвищилась на 32298 тис.грн. Така динаміка показує, що підприємство має змогу збільшити фінансування своєї діяльності за рахунок запозичених джерел, що може вплинути на фінансову стійкість підприємства та інші показники фінансового стану підприємства [70, с. 367].

В 2020 прогнозованому році спостерігається позитивна динаміка активів АВ ТОВ «Агроцентр К», що свідчить про зростання вартості необоротних активів на 99572,1 тис.грн. та оборотних активів на 382667,3 тис.грн. Отже, структура активів балансу вказує на підвищення мобільності активів. Внаслідок вивільнення необоротних активів в сторону оборотних у підприємства знайшлись резерви для покриття заборгованості. Аналіз прогнозного балансу АВ ТОВ «Агроцентр К» показав, що господарство має можливість використовувати довгострокові кредити. Однак зростання короткострокових банківських кредитів свідчить про зниження рентабельності власного капіталу. Для наглядності отриманих результатів наведемо графік, який показує динаміку окремих статей балансу (рис.3.2).

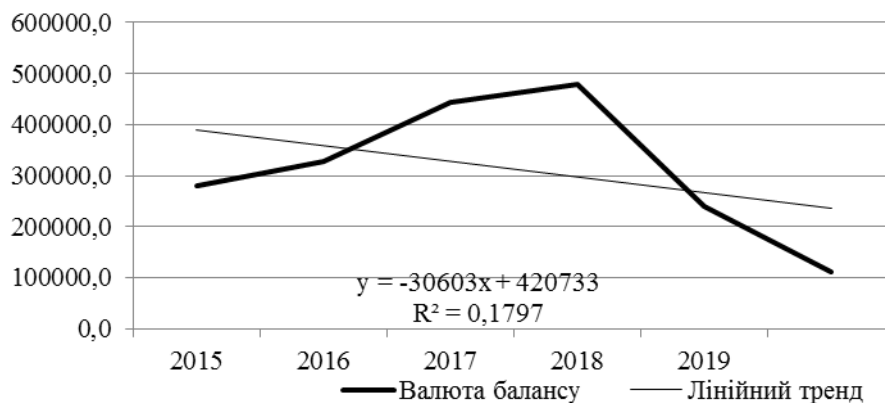

Рис. 3.2. Кореляційно-регресійний аналіз валюти балансу АВ ТОВ «Агроцентр К» в 2015-2019 рр.

На основі наведеного рисунку та проведеного трендового аналізу можна стверджувати, що тенденція до збільшення валюти балансу збережеться.

Таблиця 3.3.

Групування активів за ступенем ліквідності АВ ТОВ «Агроцентр К»

Показники	2019р.	2020.р	2020р. до 2019р., +/-
Грошові кошти	105	119664,1	119559
Разом А1	105	119664,1	119559
Дебіторська заборгованість	62591	493656,32	431065
Разом А2	62591	493656,32	431065
Виробничі запаси	140925	228580,35	87655,35
в т.ч. запаси матеріальні	36294	58868,87	22574,87
незавершене виробництво	47194,0	76548,67	29354,67
Готова продукція	57437,0	93162,81	35725,81
Разом А3	281850	457161	175310,7
Необоротні активи	188509	288081,13	99572,1
Разом А4	188509	288081,13	99572,1

Проведене в таблиці 3.3 групування активів за ступенем ліквідності АВ ТОВ «Агроцентр К» показало, що прогнозне значення найбільш ліквідних активів підприємства групи А1 збільшились впродовж 2019-2020 рр. на 119559 тис.грн., що є позитивним моментом, особливо для абсолютної

ліквідності АВ ТОВ «Агроцентр К». Разом з тим зросли активи другої групи ліквідності А2 на 431065 тис.грн., що вказує на покращення коефіцієнту швидкої ліквідності. Вартість активів за групою А3 зросли на 175310,7 тис.грн. Найменш ліквідні необоротні активи підвищились на 99572,1 тис.грн.

Складений прогнозний баланс забезпечуватиме не лише дотримання нормальної фінансової стійкості, а й виконання нормативів ліквідності підприємства. Тому одним із основних завдань підприємства являється необхідність забезпечити повною платіжною дисципліною [76, с. 155]. Підводячи підсумки можна стверджувати, що оцінюючи прогнозу платоспроможність на підприємстві варто складати платіжний баланс (календар) на певну дату (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Платіжний баланс (календар) на 2020 р., тис.грн.

Актив			Пасив		
наявні кошти для покриття заборгованості	2019р.	2020р.	негайні та інші платежі	2019р.	2020 р.
1. Кошти (гроші) та їх еквіваленти	105	119664,1	1. Заборгованість за позикою	44105	612110,4
2. Розрахунки з дебіторами	62591	493656,32	2. Заборгованість кредиторів	13469	1210
Всього	62696	613320	Всього	57574	613320
Сальдо			Сальдо	5122	
Баланс	62696	613320	Баланс	62696	613320

На основі розрахованих темпів росту виручки від реалізації продукції та собівартості продукції розрахуємо прогнозний звіт про фінансові результати АВ ТОВ «Агроцентр К» при завданих величинах доходів і витрат від певних видів діяльності (табл.3.5).

Таблиця 3.5

Прогнозний звіт про фінансові результати на 2020 рік, тис.грн.

Стаття	Звітний період	Плановий період	Зміни 2020р. до 2019 р. (+,-), тис.грн
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	347340,0	563346,107	216006,11
Собівартість реалізованої продукції	268622,0	435674,4	167052,4
Валовий прибуток	78718,0	127672	48953,7
Інші операційні доходи	1928,0	2313,6	385,6
Адміністративні витрати	20658,0	24789,6	4131,6
Витрати на збут	4382,0	5258,4	876,4
Інші операційні витрати	1491,0	1789,2	298,2
Фінансові результати від операційної діяльності	54115	93520,9	39405,9
Інші фінансові доходи	28	0	-28
Фінансові витрати	(13257)	21502,9	8245,85
Фінансові результати від звичайної діяльності	40886	72018,1	31132,1
Чистий прибуток	40886	72018,1	31132,1

В результаті проведення трендового аналізу чистого доходу від реалізації АВ ТОВ «Агроцентр К» за 2015-2020 рр. отримано рівняння лінійної залежності $y = -3742x + 274916$, при коефіцієнті апроксимації $R^2 = 0,0033$, а $R = 0,5744$, що вказує на щільний взаємозв'язок досліджуваних значень. Отже існує висока вірогідність, що в 2020 р. прогноз чистого доходу складатиме 563346,107 тис.грн

Рис. 3.3. Трендовий аналіз чистого доходу від реалізації АВ ТОВ «Агроцентр К» за 2015-2020 рр.

Рис. 3.4. Аналітичне рівняння чистого прибутку АВ ТОВ «Агроцентр К» за 2015-2020 рр.

Як видно з рисунку 3.4 аналітичне рівняння чистого прибутку ТОВ «Агроцентр К» за період 2015-2020 рр. має наступний вигляд $y = -11967x + 63578$, при $R^2 = 0,1749$ та $R=0,4182$, що свідчить про тісноту взаємозалежності аналізованого показника. На основі планових розрахунків підприємство в 2020 р. отримає чистий прибуток в розмірі 72018,1 тис.грн.

3.3. Економетрична модель впливу фінансових важелів на підвищення платоспроможності підприємства

При забезпеченні підвищення платоспроможності та управління ліквідністю підприємства застосовується раціональний та збалансований

процес управління грошовими потоками. Основними засадами такого управління окремі вчені визначають: «1) забезпечення мінімального необхідного обсягу грошових ресурсів для постійного проведення поточних розрахунків; 2) постійний моніторинг за вхідними та вихідними грошовими потоками, а також за сезонними змінами залишку грошових коштів; 3) формування резерву тимчасово вільних грошових коштів, які можливо спрямувати на розширення діяльності підприємства; 4) оптимізація системи розрахунків із постачальниками і покупцями, тобто обґрунтування політики надання комерційних кредитів і отримання відстрочки платежів; 5) мобілізація резервів грошових ресурсів для відшкодування непередбачених витрат та можливих втрат в процесі фінансово–господарської діяльності; 6) трансформація вільних грошових коштів у високоліквідні активи, а також зворотна їх конвертація для поповнення залишку грошових коштів» [8].

Відомо, що на підвищення показників ліквідності (платоспроможності) впливають результати його операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, а також раціональна організація використання коштів підприємства, тому за умов ринкової економіки необхідно здійснювати не тільки оцінку активів і пасивів балансу, а й поглиблений щоденний аналіз стану й використання фінансових ресурсів. При детермінованому аналізі та оцінюванні коефіцієнтів ліквідності (платоспроможності) доцільно визначити взаємозв'язок між факторами, що на неї впливають [69, 57, 61].

За думкою Федоровича Р.В. та інших вчених, детермінований аналіз фінансового стану підприємства в аспекті ліквідності представлений з позиції впливу окремих факторів на коефіцієнти платоспроможності [78,79,95]. Механізм впливу фінансових важелів на забезпечення підвищення платоспроможності підприємства представлено на рисунку 3.5.

Серед основних методів вдосконалення управління ліквідністю і платоспроможністю підприємств варто застосовувати: оптимізацію структури ліквідних активів, зменшити витрати на адміністративну діяльність, ефективніше використовувати позиковий капітал, оптимізацію дебіторської

заборгованості, вдосконалити технології виробництва та організацію праці [66, с. 134].

Рис.3.5. Механізм впливу фінансових важелів на забезпечення підвищення платоспроможності підприємства

При розрахунку впливу факторної залежності поточних активів на коефіцієнт загальної платоспроможності (покриття) використано дані фінансової звітності АВ ТОВ «Агроцентр К» за 2015-2019 рр. (таблиця 3.5).

З розрахованих даних таблиці 3.5 видно, що у 2017 році підвищення коефіцієнту загальної (поточної) ліквідності викликано: збільшенням величини виробничих запасів; незавершеного виробництва; готової продукції на складі; дебіторської заборгованості; інших оборотних активів та грошових коштів.

Надалі слід відмітити, що негативно на значення коефіцієнту загальної (поточної) ліквідності в 2019 році вплинуло: зменшення величини дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги; а також зменшення товарів, дебіторської заборгованості за розрахунками; збільшення величини поточної заборгованості за розрахунками з бюджетом та з одержаних авансів.

Для більш глибокого вивчення факторів, що впливають на платоспроможність і ліквідність підприємства проаналізуємо спрямованість їх впливу на прикладі АВ ТОВ «Агроцентр К» в таблиці 3.6.

Таблиця 3.6

Фактори, що впливають на підвищення платоспроможності і ліквідності

АВ ТОВ «Агроцентр К»

Прийняте управлінське рішення	Сумарна вартість активів підприємства	Середній коефіцієнт ліквідності активів підприємства для погашення боргових зобов'язань	Забезпеченість підприємства власними ресурсами для погашення боргових зобов'язань
Збільшення виробничої потужності на 10% (2016 рік) X1	443218 тис грн. (2018 рік)	76%	84%
Збільшення частки засобів, здійснених в інвестиційні проекти (2017 рік) X2	478031 тис грн. (2019 рік)	68%	79%
Використання до 20% від обсягу чистого прибутку на модернізацію виробництва із залученням засобів з місцевого бюджету (2018 рік) X3	960270,4 тис грн. (2020 рік)	53%	71%
Значення Y	Y	1170850,072	1431739,594

Використовуючи розраховані дані таблиці 3.5 побудуємо рівняння багатofакторної залежності платоспроможності за середнім коефіцієнтом ліквідності активів підприємства для погашення боргових зобов'язань (Y) в АВ ТОВ «Агроцентр К»:

$$Y_a = 0,76 * X_1 + 0,68 * X_2 + 0,53 * X_3 = 1170850,072 \quad (3.5)$$

Багатofакторне рівняння платоспроможності при забезпеченості підприємства власними ресурсами для погашення боргових зобов'язань в АВ ТОВ «Агроцентр К» матиме наступний вигляд:

$$Y_n = 0,84 * X_1 + 0,79 * X_2 + 0,71 * X_3 = 1431739,594 \quad (3.6)$$

Виявлено, що необхідна сума грошових коштів для забезпечення відновлення платоспроможності і погашення боргових зобов'язань підприємства АВ ТОВ «Агроцентр К» за 2018-2020 рр. складає 1170850,072 тис.грн, а при забезпеченості підприємства власними ресурсами для погашення боргових зобов'язань може бути використано 1431739,594 тис.грн.

Важливим аспектом оцінки ліквідності (платоспроможності) підприємства, являється його своєчасна можливість в повному обсязі розрахуватися з короткостроковими зобов'язаннями.

Виявлено, що на рівень коефіцієнта абсолютної ліквідності зазвичай впливає позитивно лише збільшення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги та зменшення поточних зобов'язань за розрахунками зі страхування. Виявити ж тенденцію щодо зміни інших показників видається складним, оскільки вони змінюються нерівномірно [92, 94].

Таким чином, негативно на рівень коефіцієнта абсолютної ліквідності протягом аналізованого періоду впливало лише зменшення дебіторської заборгованості та збільшення поточних зобов'язань. Виявити ж тенденцію щодо зміни інших показників складно, оскільки вони змінюються нерівномірно [85-88].

В результаті впровадження факторного аналізу ліквідності в систему управління ліквідністю підприємства та проведення деяких розрахунків,

можна зробити висновки про вплив поточних активів та поточних зобов'язань на коефіцієнт абсолютної ліквідності [90, 91].

Отже, економетрична модель впливу окремих факторів на коефіцієнт абсолютної ліквідності відображає лише вплив поточних активів та зобов'язань підприємства на його фінансову стійкість, і тому може бути використана для комплексного аналізу ліквідності та фінансової стійкості підприємства лише у випадку подальшого її вдосконалення [80-83] (таблиця 3.7).

При використанні комп'ютерної програми Microsoft Excel побудуємо лінійний та параболічний тренд залежності коефіцієнту загальної платоспроможності (покриття) від вартості активів підприємства. Побудувати рівняння лінійної регресії можна таким чином:

$$Y = a + bx \quad (3.7)$$

Оскільки в лінійному рівнянні b – коефіцієнт регресії вказує на скільки одиниць в середньому зміниться y зі змінною x на певну одиницю, яка має одиницю виміру результативної ознаки, визначимо параметри методом найменших квадратів, згідно з яким сума квадратів відхилень емпіричних значень y від теоретичних Y мінімальна:

$$\sum (\hat{y} - Y)^2 \rightarrow \min \quad (3.8)$$

Таким чином, відповідно до умови мінімізації параметри обчислимо на основі системи нормальних рівнянь:

$$\sum y = na + b \sum x \quad (3.9)$$

$$\sum xy = a \sum x + b \sum x^2 \quad (3.10)$$

Звідси:

$$b = \frac{n \sum xy - \sum x \sum y}{n \sum x^2 - \sum x \sum x} \quad (3.11)$$

$$a = \bar{y} - b\bar{x} \quad (3.12)$$

Таблиця 3.7

Кореляційна залежність коефіцієнту загальної платоспроможності та коефіцієнту ліквідності коштів у розрахунках АВ ТОВ «Агроцентр К»

Вихідні дані			Розрахункові елементи						
Роки	Коеф. загальної платоспроможн.	Коеф. абсол. ліквідності	X- X _{ср}	Y- Y _{ср}	(X-X _{ср})* *(Y-Y _{ср})	(X- X _{ср}) ²	(Y- Y _{ср}) ²	X ²	X*Y
2015	7,902	0,017	0,01	3,60	0,03524	0,00010	12,92978	0,00029	0,13433
2016	3,557	0,008	0,00	-0,75	-0,00060	0,00000	0,56130	0,00006	0,02846
2017	3,795	0,007	0,00	-0,51	0,00010	0,00000	0,26133	0,00005	0,02657
2018	3,428	0,003	0,00	-0,88	0,00369	0,00002	0,77124	0,00001	0,01028
2019	2,849	0,001	-0,01	-1,46	0,00903	0,00004	2,12343	0,00000	0,00285
5	21,53	0,04	X	X	0,05	0,00	16,65	0,00	0,20
2020	7,902	0,017	0,01	X	0,00	0,00	1,66	0,00	0,02

Отже, протягом аналізованого періоду спостерігається позитивний вплив на значення коефіцієнту абсолютної ліквідності здійснило: збільшення величини грошових коштів та їх еквівалентів; зменшення величини поточних зобов'язань за розрахунками з бюджетом та інших поточних зобов'язань.

Коефіцієнт регресії у невеликих за обсягом сукупностях схильний до випадкових коливань, тому здійснимо перевірку його істотності за допомогою *t*-критерію (Стьюдента):

$$t = \frac{|b|}{\mu_b} \quad (3.13)$$

де b – коефіцієнт регресії, μ_b – власне стандартна похибка, що розраховується за формулою:

$$\mu_b = \sqrt{\frac{\sigma_{\text{заб}}^2}{\sigma_{\text{факторна}}^2 (n-2)}} \quad (3.14)$$

де відповідно залишкова та факторна дисперсії, n – обсяг сукупності.

Цільова функція економічного моделювання коефіцієнту абсолютної ліквідності (платоспроможності) має наступний вигляд:

$$K_{a.l} \geq 0,2-0,35 \rightarrow \max, \quad (3.15)$$

Щільність зв'язку оцінюється також індексом кореляції (коефіцієнт апроксимації):

$$R = \sqrt{R^2} \quad (3.16)$$

В результаті проведеного кореляційно-регресійного аналізу коефіцієнту абсолютної ліквідності (платоспроможності) АВ ТОВ «Агроцентр К» отримане лінійне рівняння $y = -0,0037x + 0,0183$ та коефіцієнт детермінації $R^2 = 0,8959$ і за параболічним трендом $y = 0,0008x^2 - 0,0084x + 0,0238$, при якому $R^2 = 0,9525$ вказує на високу залежність досліджуваних елементів.

Таблиця 3. 8

Допоміжна таблиця для розрахунків рівнянь тренда коефіцієнту абсолютної ліквідності (платоспроможності)

Вихідні дані		Елементи для розрахунку параметрів							
		$y_t = a_0 + a_1 * t$				$y_t = a_0 + a_1 * t + a_2 * t^2$			
Роки	Коеф. абсол. ліквід.	t	t ²	y _t	y _t	t ³	t ⁴	y _t ²	y _t
2015	0,017	1	1	0,017	0,0146	1	1	0,017	0,016171
2016	0,008	2	4	0,016	0,0109	8	16	0,032	0,010114
2017	0,007	3	9	0,021	0,0072	27	81	0,063	0,005629
2018	0,003	4	16	0,012	0,0035	64	256	0,048	0,002714
2019	0,001	5	25	0,005	-0,0002	125	625	0,025	0,001371
2020	0,39	15	55	0,071	0,036	225	979	0,185	0,0

Параметри прямолінійного тренду

d= 50

A₀= **0,0183**

d₀= 0,915

A₁= **-0,0037**

d₁= -0,185

Прогноз на наступний період ==>

0,16

Параметри параболічного тренду

d= 700

A₀= **0,0238**

d₀= 16,66

A₁= **-0,0084**

d₁= -5,89

A₂= **0,0008**

d₂= 0,55

Прогноз на наступний період ==>

0,39

Рівняння:

Прямої ==> $y = -0,004 * x + 0,0183$

Параболи ==> $y = 0,0008 * x^2 + -0,00841 * x + 0,0238$

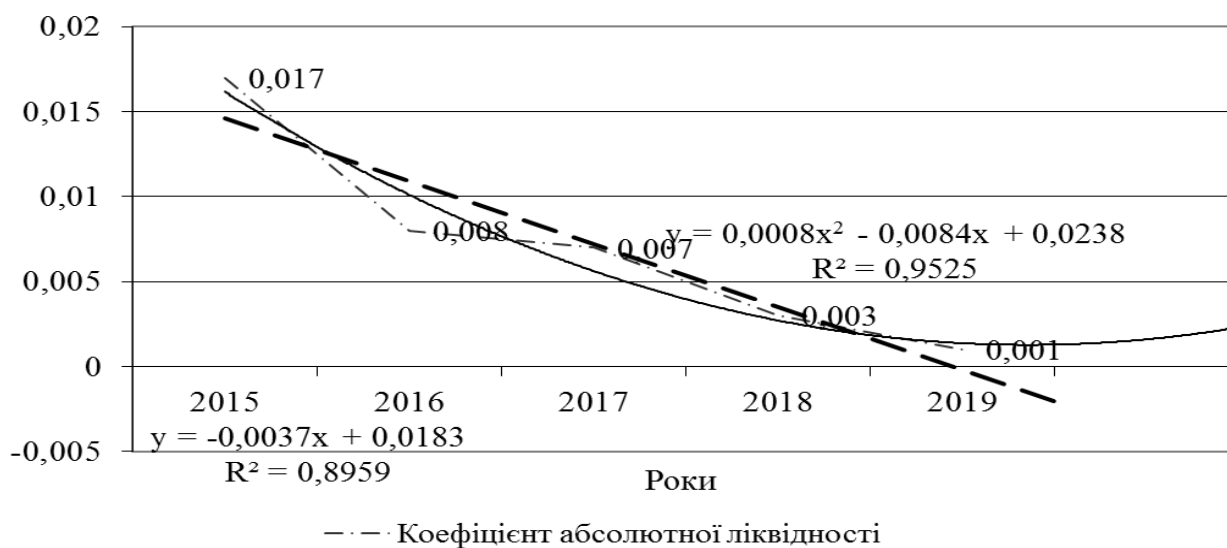

Рис. 3.6. Аналітичне вирівнювання та прогнозування коефіцієнту абсолютної ліквідності на 2020 р. в АВ ТОВ «Агроцентр К»

Використовуючи допоміжну таблицю для розрахунків рівнянь тренда коефіцієнту абсолютної ліквідності (платоспроможності) з розрахунків таблиці 3. 8 та відображені на рис. 3.6 отримані наступні рівняння лінійного та параболічного тренду при аналітичному вирівнюванні коефіцієнту абсолютної ліквідності АВ ТОВ «Агроцентр К».

Таблиця 3.9

Результати аналітичного вирівнювання коефіцієнту абсолютної ліквідності

Показник	лінійний тренд	параболічний тренд
Аналітичне рівняння	$y = -0,0037x + 0,0183$	$y = 0,0008x^2 - 0,0084x + 0,0238$
Індекс кореляції	$R^2 = 0,8959$	$R^2 = 0,9525$
Абсолютне значення (R)	0,9465	0,976

Зважаючи на те, що індекс апроксимації (кореляції) лінійного тренду $R=0,9465$, можемо стверджувати, що найбільша залежність і ймовірність

точності прогнозування зв даними параболічного тренд , оскільки більше $R=0,976$, який вказує на більш високий взаємозв'язок досліджених параметрів.

Отриманий при розрахунках методом ланцюгових підстановок в параболічному рівнянні прогнозний показник коефіцієнту абсолютної ліквідності в 2020 році складатиме 0,39, що більше на 0,373 , при цьому в підприємстві досягається його нормативне значення, а також значення цільової функції $K_{a.l} \geq 0,2-0,35 \rightarrow \max$. Таким чином абсолютна ліквідність підприємства підвищиться за умови оптимальної структури активів, що впливає на ефективність роботи підприємства в цілому.

Висновки до розділу 3

1. В результаті проведених досліджень наведено пропозиції щодо вдосконалення методичних підходів щодо управління ліквідністю та підвищення платоспроможності сільськогосподарського підприємства, а також механізму впливу фінансових важелів на забезпечення підвищення платоспроможності підприємства. Запропоновано використовувати для визначення стану платоспроможності імітаційну модель руху грошових коштів підприємства в перебігу проведення процедури реорганізації боргових зобов'язань.

2. В процесі проведених розрахунків прогнозного балансу АВ ТОВ «Агроцентр К» доведено, що підприємство зможе використовувати додаткові кредити. Здійснене групування активів за ступенем ліквідності АВ ТОВ «Агроцентр К» показало, що прогнозне значення найбільш ліквідних активів підприємства групи А1 збільшились впродовж 2019-2020 рр. на 119559 тис.грн., що є позитивним моментом, особливо для абсолютної ліквідності АВ ТОВ «Агроцентр К». Разом з тим зросли активи другої групи ліквідності А2 на 431065 тис.грн., що вказує на покращення коефіцієнту швидкої ліквідності. Вартість активів за групою А3 зросли на 175310,7 тис.грн. Найменш ліквідні необоротні активи підвищились на 99572,1 тис.грн.

3. При застосуванні оптимізаційної моделі факторного впливу на підвищення платоспроможності підприємства запропоновано здійснення детермінованого аналізу ліквідності підприємства з позиції впливу окремих факторів на коефіцієнт абсолютної платоспроможності. Кореляційно-регресійна залежність досліджених елементів показала, що отриманий при розрахунках методом ланцюгових підстановок прогнозний показник коефіцієнту абсолютної ліквідності в 2020 році зростатиме на 0,373, при цьому в підприємстві досягається його нормативне значення 0,2-0,5, а також значення цільової функції $K_{a.l} \geq 0,2-0,35 \rightarrow \max$. Таким чином абсолютна ліквідність підприємства підвищиться за умови оптимальної структури активів, що впливає на ефективність роботи підприємства в цілому.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

1. В процесі написання роботи було розглянуто теоретичні й методологічні основи управління і аналізу платоспроможності та ліквідності підприємства, а саме: розкрито сутність аналізу ліквідності й платоспроможності організації, її значимість і актуальність; визначено, що основною метою управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства є - одержання невеликого числа ключових параметрів, що дають об'єктивну й точну картину фінансового стану підприємства, його прибутків і збитків, зміни в структурі активів і пасивів, у розрахунках з дебіторами й кредиторами; розглянуто методики аналізу ліквідності й платоспроможності; відзначено, що для розв'язку конкретних завдань фінансового аналізу застосовується цілий ряд спеціальних методів, що дозволяють одержати кількісну оцінку окремих аспектів діяльності сільськогосподарського підприємства.

2. Проведені дослідження показали, що на ліквідність підприємства та його платоспроможність впливають ряд факторів, зокрема: розміри підприємства та сфери і напрями його діяльності, умови розрахунків з дебіторами та кредиторами, стан запасів, їх обсяги та вартість, стан дебіторської заборгованості, наявність виробничого і ресурсного потенціалу для вкладень, інвестиції за рахунок майбутніх грошових потоків, сезонний характер виробництва на сільськогосподарському підприємстві. Також запроваджено рейтинг факторів, які впливають на ліквідність і платоспроможність сільськогосподарського підприємства. Доведено, що концептуальні засади прийняття управлінські рішення в підприємстві впливають на його ліквідність і платоспроможність. Постановка стратегічних цілей веде до підвищення якості керування підприємством, до залучення в процес керування всіх ланцюгів адміністрації підприємства, до збільшення платоспроможності підприємства за рахунок використання ефективних інструментів керування фінансовими потоками, що й вибудовуються фінансовими відносинами із представниками бізнесу. Основна мета управління ліквідністю і платоспроможністю зводиться до досягнення

підприємством такого фінансового стану, яке б дозволило йому в строк і в повному обсязі виконувати свої боргові зобов'язання.

3. Дослідивши організаційно-економічну характеристику АВ ТОВ «Агроцентр К» відзначено, що вартість реалізованої продукції збільшилась у 2019 році порівняно з 2015 роком за рахунок зернових та зернобобових на 4276,1 тис.грн., ячміння на 7053 тис.грн. відповідно, виробництво свиней зросло на 79148,6 тис.грн. Одночасно відбулось зменшення кукурудзи на 11,5 тис. грн. та соняшника на 53991,8 тис.грн., озимої пшениці на 2137 тис.грн. Аналіз показників виробничо-господарської діяльності підприємства свідчить, що на 100 га сільськогосподарських угідь в 2019 році припадає основних фондів більше на 15 тис.грн. При цьому виробництво валової продукції в 2019 році підвищилось на 29,3% порівняно з 2015 роком і припадає на 3130,06 тис.грн. в розрахунку на 100 с/г угідь, рівень рентабельності став меншим на 16,9 % пункти.

4. Аналіз показників фінансового стану АВ ТОВ «Агроцентр К» за 2015-2019 роки свідчить, що частка обігових коштів у виробничій сфері збільшилась на 38,16% , що помітно вплинуло на ефективність діяльності підприємства в цілому. Фондовіддача у 2019 році в порівнянні з 2015 роком збільшилась в 3,2 рази. Фондовіддача характеризує рівень виробництва валової (товарної) продукції на одиницю оборотних активів. На протязі останніх років АВ ТОВ «Агроцентр К» було достатньо коштів для нормальної операційної і фінансової діяльності. Проведений аналіз показників наявності та стану оборотних активів господарства показав, що станом на 2019 р. вартість виробничих запасів зросла на 17806 тис.грн. Але всього в 2019 році оборотних активів стало більше на 139138 тис.грн. Частка оборотних коштів, яка знаходиться в готовій продукції, стала більше на 21597 тис.грн., дебіторська заборгованість за товари (послуги) збільшилась на 31148 тис.грн. Грошових коштів на підприємстві стало менше на 215 тис.грн. Для покращення роботи АВ ТОВ «Агроцентр К» потрібно дотримуватись діючих правил розрахунків, не допускати прострочення, або зростання дебіторської та

кредиторської заборгованості. АВ ТОВ «Агроцентр К» має здатність розрахуватись з кредиторами за рахунок дебіторів протягом одного року.

5. Фінансова стійкість АВ ТОВ «Агроцентр К» дещо погіршилась за період 2015 - 2019 рр. Про це свідчить збільшення активів, які фінансуються за рахунок власного капіталу і довгострокових зобов'язань. Власні обігові кошти на протязі останніх років збільшились на 43,05%. Коефіцієнт фінансової стабільності практично не змінився впродовж останніх років, а підприємство працює більш менш стабільно і має стабільний дохід. Коефіцієнт фінансової залежності підвищився на 12,6%, що свідчить про наявність в підприємстві залучених або запозичених коштів в складі оборотних активів. Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності та рентабельність капіталу знизилась на 0,09%, а рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації у 2019 майже залишилась без змін. Період окупності власного капіталу в звітному році підвищився на 9днів, а рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком знизилась на 0,3554.

6. Підприємство АВ ТОВ «Агроцентр К» в 2019 році має більше заборгованості по кредитах, тому коефіцієнт грошової платоспроможності за 2015-2019 роки зменшився до 0,001. У 2015 р. даний коефіцієнт становив 0,017, тоді як в 2019 р. – 0,001. В середньому підприємство було здатне погасити за рахунок наявних залишків найбільш ліквідних активів лише 10% своєї заборгованості за короткостроковими кредитами. Аналіз коефіцієнтів ліквідності та платоспроможності свідчить, що за період 2015-2019 рр. коефіцієнт поточної ліквідності(коефіцієнт покриття) знизився на 63,94%, коефіцієнт швидкої ліквідності став меншим на 64,04%, а коефіцієнт абсолютної ліквідності зменшився на 0,016. Відповідно всі показники є меншими нормативних значень. Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості також зменшилось в динаміці майже вдвічі. Аналіз платіжних засобів та строкових зобов'язань підприємства показав, що підприємство має здатність покривати протягом

звітнього року при необхідності поточні зобов'язання за рахунок наявних коштів.

7. В результаті проведених досліджень наведено пропозиції щодо вдосконалення методичних підходів щодо управління ліквідністю та підвищення платоспроможності сільськогосподарського підприємства, а також механізму впливу фінансових важелів на забезпечення підвищення платоспроможності підприємства. Запропоновано використовувати для визначення стану платоспроможності імітаційну модель руху грошових коштів підприємства в перебігу проведення процедури реорганізації боргових зобов'язань. В процесі проведених розрахунків прогнозного балансу АВ ТОВ «Агроцентр К» доведено, що підприємство зможе використовувати додаткові кредити. Здійснене групування активів за ступенем ліквідності АВ ТОВ «Агроцентр К» показало, що прогнозне значення найбільш ліквідних активів підприємства групи А1 збільшились впродовж 2019-2020 рр. на 119559 тис.грн., що є позитивним моментом, особливо для абсолютної ліквідності АВ ТОВ «Агроцентр К». Разом з тим зросли активи другої групи ліквідності А2 на 431065 тис.грн., що вказує на покращення коефіцієнту швидкої ліквідності. Вартість активів за групою А3 зросли на 175310,7 тис.грн. Найменш ліквідні необоротні активи підвищились на 99572,1 тис.грн.

8. При застосуванні оптимізаційної моделі факторного впливу на підвищення платоспроможності підприємства запропоновано здійснення детермінованого аналізу ліквідності підприємства з позиції впливу окремих факторів на коефіцієнт абсолютної платоспроможності. Кореляційно-регресійна залежність досліджених елементів показала, що отриманий при розрахунках методом ланцюгових підстановок прогнозний показник коефіцієнту абсолютної ліквідності в 2020 році зростатиме на 0,373, при цьому в підприємстві досягається його нормативне значення 0,2-0,5, а також значення цільової функції $K_{a.l} \geq 0,2-0,35 \rightarrow \max$. Таким чином абсолютна ліквідність підприємства підвищиться за умови оптимальної структури активів, що впливає на ефективність роботи підприємства в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабич А.М. Формування оптимальної структури грошових коштів підприємства [Текст] / А.М. Бабич // Актуальні проблеми економіки (укр.). – 2011. – № 9. – С.12-24.
2. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика [Текст]: навч. посіб. 2-ге вид. Київ: Центр учбової літератури, 2011. – 328 с.
3. Балабанів І.Т. Основи фінансового менеджменту / И.Т. Балабанів. - М.: Фінанси й статистика, 2012. - 384 с.
4. Бахмут О. Аналіз платоспроможності підприємства [Текст] / О. Бахмут // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 4. – С. 21–23.
5. Бердар М.М. Фінанси підприємств [Текст]: навчальний посібник / М.М. Бердар. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
6. Бержанір І. А. Аналіз ліквідності як важливий етап оцінки фінансового стану підприємств [Текст] / І. А.Бержанір // Фінанси, облік, банки. – 2014. – 1 (20). – С. 44-49.
7. Бержанір І. А. Діагностика показників ліквідності підприємств. Фінансове забезпечення сталого розвитку економіки України: колективна монографія / за ред. Слатвінського М.А. Умань: ФОП Жовтий О. О., 2016. – 151–156 с.
8. Бетехтіна Л. О. Методичні підходи аналізу і оцінки структури та джерел формування оборотних активів / Бетехтіна Л. О. // Вісник Європейського національного університету. – 2009. – № 2. – С. 21–28.
9. Білик М.Д. Фінансовий аналіз / М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька. - К.: КНЕУ. – 2015. - 592 с
10. Бланк І.А. Фінансовий менеджмент : Навч. курс / І.А. Бланк. – 4-е вид. перероб. и доп. . – Київ : Ніка-Центр, 2016. – 656с.
11. Богацька Н.М. Методичні підходи до оцінки платоспроможності сучасних підприємств [Текст] / Н.М. Богацька // Економічний простір. – 2010. – № 41. – С. 212-221.

12. Бригхэм Е.Ф. Финансовый менеджмент: [учебник] / Е.Ф. Бригхэм, М.С. Эрхардт. – С.Пб.: Питер, 2009. – 960 с.
13. Бугай В. З. Удосконалення методичного підходу щодо оцінки поточної ліквідності балансу підприємства / Бугай В. З., Білий Є. Л. // Вісник ЗНУ. – 2009. – № 1(4). – С. 28–33.
14. Бугай В.З., Білий Є.Л. Удосконалення методичного підходу щодо оцінки поточної ліквідності балансу підприємства [Текст] / В.З.Бугай, Є.Л. Білий // Вісник Запорізького національного університету. – 2015. – №1(4). – С . 28-33.
15. Ванієва А. Р. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства / А. Р. Ванієва // Формування ринкових відносин в Україні. – 2006. – № 8. – С. 52.
16. Вахович Дж. М. Основы финансового менеджмента: [учебник] / Джеймс К. Ван Хорн, Джон М. Вахович. – Вильямс, 2008. – 1225 с.
17. Вдовенко Л. Платоспроможність підприємств: сутність та методика розрахунку показників [Текст] / Л. Вдовенко // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету „Економічна думка”. – 2012. – Вип. 10. – Частина 2. – С. 27–29.
18. Власова Н.О., Круглова О.А. Фінанси підприємств [Текст]: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 271 с.
19. Галенко О. М. Аналіз ліквідності та платоспроможності / О. М. Галенко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – № 6. – С. 47–52.
20. Горбатенко А.А. Оцінка платоспроможності підприємства в кризових умовах / А.А. Горбатенко // Вісник Української академії Банківської Справи. – 2009. – № 1(26). – С. 31-40.
21. Гудзь О. Є. Діагностика та управління платоспроможністю в аграрних підприємствах [Текст] / О.Є. Гудзь // Сталий розвиток економіки. – 2011. – № 7 [10]. – С. 323–326.

22. Давиденко Н.М. Ліквідність та платоспроможність як показники ефективності фінансового менеджменту підприємств [Текст] / Н.М.Давиденко// Актуальні проблеми економіки. – 2015. – №2(44). – С.36-41.
23. Дєєва Н.М. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / Н.М. Дєєва, О.І. Дедіков. К.: Центр учбової літератури, 2007. – 328 с.
24. Дорошенко А. П. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємствам / А. П. Дорошенко // Ефективна економіка. – 2010. – №3. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua>.
25. Дорошенко А. П. Оцінка ліквідності та платоспроможності в контексті діагностики загального фінансового стану підприємства / А. П. Дорошенко // Ефективна економіка. – 2013. – № 2. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1805>.
26. Дошич Г.А., Хачатрян В.В. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/8_NMIV_2013/Economics/10_131242.doc.htm.
27. Дробишева О. О. Поняття, стадії та особливості криз у процесі управління промисловими підприємствами [Текст] / О. О. Дробишева // Економіка промисловості. – 2012. – № 4 (47). – С.47-51.
28. Єпіфанова І.Ю. Фінансовий аналіз та звітність [Текст]: збірник для організації самостійної та індивідуальної роботи студентів / І.Ю. Єпіфанова. –Вінниця : ВНТУ, 2016. – 85с.
29. Журавльова Ю.Ю. Класифікація зовнішніх факторів впливу на платоспроможність підприємства / Ю. Журавльова // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2005. – № 4. – С. 60-67.
30. Журавльова Ю.Ю. Сутність платоспроможності підприємства / Ю.Ю. Журавльова // Фінанси України. – 2010. – № 1. – С. 116-120.
31. Зянько В.В., Єпіфанова І.Ю. *Фінансовий аналіз та звітність* [Текст]: Практикум. – Вінниця: ВНТУ. – 2018. – 83 с.

32. Іванов В.О. Концептуальні засади забезпечення платоспроможності підприємства [Текст] / В.О. Іванов // Схід. – 2012. – № 9 (100). – С. 4-8.
33. Ковальчук Т.М. Фінансовий аналіз у системі управління реальними інвестиціями: монографія / Т.М. Ковальчук, А.І. Вергун. — Чернівці: Чернівецький нац. Ун-т, 2011. – 246 с.
34. Костирко Р.О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Р.О. Костирко. Х.: Фактор, 2007. – 784 с.
35. Котляр М. Аналіз ліквідності як важливий етап оцінки фінансової стійкості підприємства / М. Котляр // Вісник ТНЕУ. – 2008. – №4. – С. 124.
36. Котляр М.Л. Платоспроможність та ліквідність в системі оцінки фінансової стійкості підприємства [Текст] / М.Л. Котляр // Економічний простір. – 2010. – №11.
37. Котляр М.Л. Платоспроможність та ліквідність в системі оцінки фінансової стійкості підприємства / М.Л. Котляр // Економічний простір. – 2008. – № 11. – С. 192–199.
38. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз [Текст]: підручник / Г.О. Крамаренко, О.Є. Чорна. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 392 с.
39. Кривдюк А.В., Яцишина С.Є. Дослідження економічної категорії платоспроможності підприємства [Текст]/ А.В.Кривдюк, С.Є.Яцишина // Економічний простір. – 2016. – №15. – С.73-82.
40. Кулик А.В. Проблеми організації та методики аналізу ліквідності і платоспроможності підприємств [Текст] / А.В. Кулик // Збірник наукових праць МННЦ ІгіС. – Київ. – 2013. – Вип.14. – С.300-332.
41. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз сільськогосподарських підприємств [Текст]: Навчальний посібник. - К.: КНЕУ, 2014. – 365 с.
42. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз [Текст]: навч. посіб. – 2016. – 302 с.
43. Майборода О.Є. Концептуальні засади управління платоспроможністю підприємства [Текст] / О.Є. Майборода, І.П. Косарева,

О.М. Каранда // Міжнародний журнал Молодий вчений. – 2017. – № 3(43). – С. 793–797.

44. Майборода О.Є., Косарева І.П., Лесняк А.О. Платоспроможність підприємства та формування системи її забезпечення [Текст] / О.Є. Майборода // Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. – 2017. – №18. – С.256-260.

45. Макарчук І. Основні показники оцінки платоспроможності та ліквідності підприємств / І. Макарчук // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 7. – С. 36–41.

46. Максута О.А. Вдосконалення визначення ліквідності підприємств [Текст] / О.А. Максута // Вісник Академії праці і соц.відносин Федерації профспілок України. – К., 2016. – Вип.2 (35). – С.93-99.

47. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства [Текст]: Навч.посіб. – К.: Вища школа, 2011. – 278 с.

48. Мних Є. В. Фінансовий аналіз [Текст]: підручник. Київ:КНТУ. – 2014. – 536 с.

49. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств [Текст]: підручник / О.О. Непочатенко, Н.Ю. Мельничук. – Київ : Центр учбової літ., 2013. – 504 с.

50. Носова Є.А. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства [Текст] / Є.А. Носова // Економіка. Проблеми економічного становлення. – 2012. – № 2. – С. 58–64.

51. Олександренко І. В. Діагностика ліквідності та платоспроможності підприємства [Текст] / І. В. Олександренко // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 6. – С. 419–426.

52. Ольховський А.М. Ліквідність і платоспроможність підприємства: концептуальний підхід / А.М. Ольховський, Є.В. Шемчук, В.О. Вдовиченко // Фінанси України. – 2009. – № 5. – С. 118-123.

53. Офіційні дані про індекс інфляції в Україні / Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://index.minfin.com.ua/economy/index/inflation/>.

54. Офіційні дані щодо діяльності підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

55. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємств роздрібною торгівлі: [монографія] / [Н.О. Власова, Т.С. Пічугіна, П.В. Смирнова]. – Х.: Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі. – 2010. – 222 с.

56. Павленко П.П., Мурлін А.С. Методологічні аспекти факторного аналізу ліквідності та платоспроможності аграрного підприємства: колективна монографія. / Облікова, фінансова та управлінська діяльність підприємств в умовах нестійкої економіки / За заг.ред. І.П.Приходька. – Дніпро : Пороги. 2020. – С.224-336.

57. Пегіна А.С. Факторний аналіз ліквідності й платоспроможності підприємства [Електронний ресурс] // Молодіжний науковий форум: Суспільні й економічні науки: електр. сб. ст. по мат. LIII междунар. студ. науч.-практ. конф. № 1(53). – Режим доступу: [https://nauchforum.ru/archive/MNF_social/1\(53\).pdf](https://nauchforum.ru/archive/MNF_social/1(53).pdf).

58. Писарева О.Л. Теоретичні аспекти аналізу показників ліквідності. Управління розвитком. – 2013. –№ 12(152)– С.68-70.

59. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств [Текст]: Підручник / Кер.авт.кол.і наук.ред.проф. А.М.Поддєрьогін., перероб. та доп. – К.: КНЕУ. – 2014. – 571 с.

60. Подольська В.О. Фінансовий аналіз / В.О. Подольська, О.В. Яріш. – К.: Центр навчальної літератури. – 2007. – 488 с.

61. Польова Т. В., Кравцова Ю. В. Аналіз ліквідності балансу підприємства / Т. В. Польова, Ю. В. Кравцова // Ефективна економіка. – 2018. – №10. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/10_2018/35.pdf.

62. Прикіна Л. В. Економічний аналіз підприємства / Прикіна Л. В. – М. : ЮНИТИДАНА, 2002. – 360 с.
63. Приходько Я.В. Теоретичні підходи до визначення та оцінки платоспроможності підприємства [Текст] / Я.В. Приходько // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. Серія: Економічні науки. – 2013. – №4. – С.390-398.
64. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства [Текст]: Навч. посібник. - К.: Знання. – 2014. – 654с.
65. Сарапіна О. А. Системний аналіз фінансового стану підприємства: методика та напрями вдосконалення [Текст] / О. А. Сарапіна // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2012. – № 2. – С. 47–58.
66. Сирота В.С. Корпоративна соціальна відповідальність в системі економічної безпеки підприємств [Текст]: дис. ... канд. екон. наук / В.С. Сирота. – К. – 2016. – 217 с.
67. Сокольська Р. Б., Зелікман В. Д., Акімова Т. В. Фінансовий аналіз: Ч. 2.: Спеціальні методи фінансового аналізу: навч. посіб. Дніпро: НМетАУ, 2016. –76 с.
68. Старостенко Г.Г. Фінансовий аналіз : [навч. посіб.] / Г.Г. Старостенко – К. : ЦНЛ, 2006. – 224 с.
69. Татушко М.С. Аналіз платоспроможності та напрями її покращення в майбутньому/ – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/2_KAND.../77708.doc.htm/.
70. Теницька Н.Б. Підвищення платоспроможності підприємства шляхом оптимізації дебіторської заборгованості [Текст] / Н.Б. Теницька, Ю.С. Гришко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 8. – С. 366-369.
71. Теницька Н.Б., Гришко Ю.С. Теоретичні аспекти оцінки платоспроможності підприємства в сучасних умовах. / Глобальні та національні проблеми економіки. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. 2015. Вип. С.372-377.

72. Терен Г. М. Система показників аналізу ліквідності підприємства [Текст] / Г. М. Терен // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – №8. – С.36-41.
73. Терен Г.М. До питання оцінки ліквідності сільськогосподарських підприємств [Текст] / Г.М. Терен // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – № 22. – С.106-110.
74. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання [Текст]: навчальний посібник / О.О. Терещенко. – К.: КНЕУ. – 2012. – 554 с.
75. Ткаченко Т. П. Фінансовий аналіз: консп. лекц.для студ. усіх форм навч. Кам'янське: ДДТУ. – 2018. – 223 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/7/36/7-36-k192.pdf>.
76. Томчук В.В. Застосування системного підходу до забезпечення оцінки і аналізу платоспроможності та ліквідності підприємства [Текст] / В.В. Томчук // Вісник. Львівська держ.фін.акад. Економічні науки. – Львів, 2015. – №9. – С.151-157.
77. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз[Текст]: навч. посіб. / Ю.М. Тютюнник; 2-е вид., перероб. і доп. – Полтава : РВВ ПДАА, 2014. – Ч. 1. – 358с.
78. Тюхтій М.П., Сотченко Ю.К., Воробйов О.П. Сутність та методика оцінки платоспроможності суб'єктів господарювання України [Електронний ресурс] / М.П.Тюхтій //Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2018. – Вип. 4(16). – С.116-120. – Режим доступу: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/962/1/24.pdf>.
79. Федорович Р.В. Економічний аналіз [Текст]: навчальний посібник // В.М.Серединська, О.М.Загородня, Р.В. Федорович. Тернопіль:Астон. – 2010. – 624с.
80. Фінанси підприємства: планування та управління у виробничій сфері [Текст]: навч. посіб. / [Г.І. Базецька, Л.Г. Суботовська, Ю.В. Ткаченко]. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 292 с.
81. Фінансовий менеджмент [Текст]: Навчальний посібник: / За ред. проф. Г.Г. Кірейцева. - Київ: ПУЛ. – 2016. – 361с.

82. Фінансовий менеджмент [Текст]: навчальний посібник / Н. В. Дацій [и др.] ; Мін-во освіти і науки України, Запорізька держ. Інженерна академія. – К. : ЦНЛ, 2012. – 274 с.

83. Фролова Т.О. Фінансовий аналіз [Текст]: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення та практичних занять . –К.: Вид-во Європейського університету, 2015. – 253 с.

84. Харченко О.С. Управління платоспроможністю в системі фінансової безпеки підприємств [Текст]: дис. ... канд. екон. наук [Текст]/ О.С. Харченко; ПВНЗ «Європейський університет». – К., 2015. – 253 с.

85. Цал-Цалко Ю.С. Методологія статистичного аналізу фінансового стану суб'єктів господарювання [Текст] : дис... д-ра екон. наук: 08.03.01 / Державна академія статистики, обліку та аудиту Державного комітету статистики України, м.Київ ; Державна академія статистики, обліку та аудиту Державного комітету статистики України (Київ). - К., 2005. - 556 с.

86. Цал-Цалко Ю.С. Облік, статистика, аналіз та аудит в системі контролювання фінансових результатів підприємства [Текст] : монографія / Ю. С. Цал-Цалко, Ю. Ю. Мороз, Т. Ю. Мельник ; Житомир. нац. агроекол. ун-т. - Житомир : Рута, 2016. - 291 с

87. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз [Текст]: Навч. Посібник. - 2-е вид., перероб. і доп. - Київ: ЦУЛ, 2014. – 554с.

88. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Ю. С. Цал-Цалко, Ю. Ю. Мороз, Л. А. Суліменко ; Житомир. нац. агроекол. ун-т. - Вид. 5-е, допов. - Житомир : Рута, 2012. - 608 с

89. Чимшит С.І. Методичні аспекти оцінки платоспроможності підприємства [Текст] / С.І. Чимшит, С.В. Іванов, Г.В. Разумова // Економічний простір. – 2014. – № 89. – С. 216–227 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecpros_2014_89_23.pdf.

90. Шеремет А.Д. Методика фінансового аналізу [Текст]: учебно-практическое пособие / А.Д. Шеремет, Р. С. Сайфулин, Е.В. Негашев. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Инфра-М, 2011. – 208 с.

91. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз : [навч. посіб.] / О.О. Шеремет – К. : Міленіум, 2003. – 160 с.
92. Школьник І. О. Фінансовий аналіз. Київ: Центр учбової літератури. – 2016. – 368 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cul.com.ua/preview/fash.pdf>.
93. Юрій Е.О. Діагностика і управління ризиком ліквідності підприємства [Текст] / Е.О. Юрій, Ю.М. Дмитрук // Кримський економічний вісник. – 2014. – № 1(08). – С. 161–163.
94. Ющенко Р.О. Впровадження факторного аналізу ліквідності в систему фінансового менеджменту вітчизняних підприємств /Р.О.Ющенко// «Молодий вчений». – 2015. – №2 (17) лютий. – С. 152-162. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/2/152.pdf>.
95. Яремик Х.Я. Методичні підходи до оцінки платоспроможності підприємства / Х.Я. Яремик // Ефективна економіка. – 2015. – № 11. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua>.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Склад і структура товарної продукції АВ ТОВ «Агроцентр К»

Вид продукції	2015р.		2016 р.		2017 р.		2018 р.		2019 р.		Відхилення 2019 р. до 2015 р. (+,-)	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%		
Пшениця озима	25908,6	12,63	22080,3	12,45	25807,3	10,77	17640,7	6,86	23771,6	8,85	-2137	-3,78
Ячмінь	0	0	0	0	1,5	0,00	3436,1	1,34	7053,6	2,63	7053,6	2,63
Кукурудза	11,5	0,01	4214,5	2,38	169,6	0,07	0	0	0	0	-11,5	-0,01
Соняшник	101322,3	49,41	62575,8	35,28	45026,1	18,79	38944,4	15,15	47330,5	17,62	-53991,8	-31,79
Ріпак озимий	7875	3,84	10635,5	6,00	14758,5	6,16	19139,5	7,44	28777,6	10,71	20902,6	6,87
Зернові і зернобобові	26549,1	12,95	26294,8	14,83	25978,4	10,84	21076,8	8,20	30825,2	11,48	4276,1	-1,47
Продукція рослинництва	135761	66,20	99507,2	56,11	85763	35,78	79163	30,79	106933,6	39,81	-28827,4	-26,40
свиней	49435,8	24,11	62215,6	35,08	95404,9	39,81	110158,4	42,84	128584,4	47,87	79148,6	23,76
птиця	585,1	0,29	1197,1	0,67	5410,3	2,26	5079,3	1,98	3494,5	1,30	2909,4	1,02
овець	24,3	0,01	89,4	0,05	103	0,04	306	0,12	0	0	-24,3	-0,01
яйця птиці	0	0	0	0	6906,4	2,88	1,9	0,0	2,3	0,0	2,3	0,00
Інша прод. тваринництва	12395,8	6,04	8297,9	4,68	6017,9	2,51	11618,1	4,52	6273,8	2,34	-6122	-3,71
Продукція тваринництва	52441	25,57	71800	40,48	113739,5	47,46	126857,7	49,34	138355	51,51	85914	25,93
Послуги в с/г	6861,5	3,35	6045,9	3,41	0	0	0	0	0	0	-6861,5	-3,35
Всього	205064	100	177353,1	100	239669	100	257118	100	268622	100	63558	0,00

ДОДАТОК Б

Імітаційна модель руху грошових коштів підприємства в перебігу проведення процедури реорганізації боргових зобов'язань

Показники	Періоди				Разом те- перішня вартість
	n1	n2	n3	n4	
1. Виручка від продажу майнових цінностей					
2. Податок на додану вартість					
3. Витрати, пов'язані з реалізацією майнових цінностей (разом, в т.ч. по видах)					
4. Чиста ліквідаційна вартість підприємства					
5. Використання грошових коштів на задоволення вимог кредиторів					
5.1. Першої черги: а) вимоги, забезпечені заставою; б) виплата вихідної допомоги працівникам підприємства-банкрута; в) витрати, пов'язані з провадженням у справі про банкрутство в Арбітражному суді та роботою ліквідаційної комісії.					
5.2. Другої черги: а) погашення зобов'язань підприємства-банкрута перед працівниками; б) погашення зобов'язань перед довірителями (вкладниками).					
5.3. Третьої черги: а) погашення податкової заборгованості; б) погашення заборгованості по відрахуваннях в позабюджетні фонди.					
5.4. Четвертої черги: а) задоволення вимог кредиторів, не забезпечених заставою, що виникли до порушення справи про банкрутство; б) виконання вимог кредиторів, що виникли із зобов'язань у процедурі розпорядження майном чи санації.					
5.5. П'ятої групи – повернення внесків членів трудового колективу до статутного фонду підприємства					
5.6. Повернення внесків до статутного фонду підприємства					
5.7. Інші вимоги.					